

НАРОДНА
ТВОРЧІСТЬ

ПЕРЛИНИ
ВОЛИНИ

стор. 4-5

МИСТЕЦТВО

СКУЛЬПТУРНІ
ПОРТРЕТИ

стор. 6-7

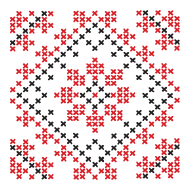
ЗВОРОТНИЙ
ЗВ'ЯЗОК

БУДІВНИЧИЙ
УКРАЇНИ

стор. 12

Загальнодержавна українська газета

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№30 | 27 липня 2018

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем

ISSN 2519-4429

НА СОНЦІ ТЕПЛО,
А БІЛЯ МАМИ ДОБРЕ!

Фото Вячеслава ЮРЧЕНКА

ДМИТРО ЧОБИТ

ТРАГЕДІЯ ГУТИ ПЕНЯЦЬКОЇ

СТОП. 14-15

ЮЛІЯ ТКАЧ: «МУЗИКА ДЛЯ МЕНЕ ЗАВЖДИ БУЛА ОСОБЛИВИМ ВСЕСВІТОМ»

Знайомтесь – Юлія ТКАЧ, художній керівник та головний диригент Академічної хорової капели Українського радіо, заслужена артистка України, кандидат мистецтвознавства.

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

Академічна хорова капела Українського радіо гідно презентує своє виконавське мистецтво в Україні й за кордоном. Це Іспанія, Італія, Франція, Нідерланди, Португалія, Польща, Туніс. У 2015 році на Міжнародному фестивалі-конкурсі Духовної музики в Польщі Хор здобув перемогу і наступного року як почесний гість брав участь в Інавгураційному концерті фестивалю.

В ЖИТТІ ЗАВЖДИ ТРЕБА РОБИТИ УЛЮБЛЕНУ СПРАВУ

– **Пані Юліє, з чого все почалося? Чому обрали саме хоровий спів?**

– Дитинство, мені років п'ять... Батьки збиралися вести до музичної школи. Я навідріз відмовлялася... Але наснився мені цікавий сон, пов'язаний з концертом (я і зараз його пам'ятаю), зранку я буквально влетіла до батьків у кімнату і попросила відвести мене на музику. Отак все і почалося!

Скажу відверто, що в дитинстві я ніколи не намагалася бути лідером, вчилася гарно, була дуже дисциплінованою, але говорити перед великим колективом боялася, просто страх і все! Аби мені хтось тоді сказав, що я в дорослому житті буду щодня стояти і спілкуватися одразу з 60 артистами, ніколи б не повірила!

А от музика була для мене тим єдиним місцем, де я могла, не боячись нічого, бути відвертою, відкритою і вільною. Пам'ятаю свої відчуття – особливий стан і свободу під час виступів перед публікою. Я отримувала колосальну насолоду від можливості поділитися своїми почуттями через гру на роялі для великої аудиторії. Пам'ятаю, як публіка завмирала. Мої вчителі так і казали: «Ти примушуєш себе слухати, і це важливо». Мені, десь підсвідомо, подобалося, відчувала той зв'язок музики, почуттів і настрою слухачів.

Мої батьки: мати – професійний музикант, батько – військовослужбовець – завжди наголошували, що в житті треба робити улюблену справу, тоді буде і чесно, і корисно! І я їм дуже за це вдячна.

Без пафосу та перебільшення, можу стверджувати, що музи-

ка для мене завжди була особливим Всесвітом. І вже в дитинстві розуміла, що без неї я не зможу, вона частинка мене. Я дуже добре пам'ятаю ті перші свідомі дитячі роздуми (сміється).

Далі юнацьке, доросле життя... Освіта, чудові педагоги...

– **Як відбулося Ваше знайомство з хором Українського радіо?**

– З хором Українського радіо я здавала свій перший аспірантський виступ у 2002 році. Після того мене запросили на посаду хормейстера колективу (тоді була така посада). Відтоді я почала робити фондові записи.

Добре пам'ятаю першу художню раду, майже безсвідомий від хвилювання стан... Вимогливий Микола Амосов, його ретельний, і, як завжди, високопрофесійний аналіз виконання, а потім вирок: приймаємо до фонду з поміткою «взірець»!

На посаді хормейстера працювала сім років. У 2012 році захистила дисертацію, звичайно, на тему специфіки хорового виконавства.

– **Чому обрали саме таку тему дисертації?**

– Дуже довго стримувала себе і не хотіла починати роботу, бо трохи перемагала практика. Якось не думала, що написання наукової роботи настільки мене затягне і дасть зовсім інший рівень мислення. Тепер можу сміливо заявити: в кого є сумніви, чи починати писати дисертацію, однозначно – так! Це надзвичайно корисна і потрібна справа. Є одне «але» – робити це треба не байдуже, а з натхненням і любов'ю. Зараз працюю на кафедрі хорового диригування Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського.

– **А коли і як отримали пропозицію очолити колектив і стати головним диригентом хору Українського радіо?**

– Це було так несподівано й неочікувано. Вересень 2010 року. Я, мама вже двох дітей (молодшому було на той час півтора роки), була в декретній відпустці. 10 вересня – дзвінок від керівництва і прохання вийти на роботу. Іду на роботу писати заяву. У відділі кадрів Українського радіо зустрічаю Віктора Петровича Скоромного, який приніс заяву на звільнення. (Віктор Скоромний очолював хор Українського радіо з 1986 по 2010 рік. У вересні його запросили на посаду Генерального директора – художнього керівника Національної капели бандуристів). Я розгублена. Погано щось розумію. Іду до керівництва НРКУ. Пам'ятаю слова буквально: «Ми давно обговорювали вашу кандидатуру на посаду керівника хору. У вас високі професійні результати й чудовий вік, щоб очолити колектив. Розуміємо, що мала дитина. Подумайте, порадьтеся з сім'єю». Раджусь і... отримую підтримку!

ТВОРЧИЙ КОЛЕКТИВ — ЦЕ ЦІННИЙ СКАРБ

– **Як прийняв колектив? Які перші зміни здійснили?**

– Дуже добре. Я знала традиції колективу хору: і творчі, і побутові, людей, стосунки і, звичайно, це спростило певні «революційні» зміни в колективі.

– **Щодо людських стосунків у колективі. Чи важко працювати з музикантами? Адже кожен з них має свій особливий творчий, освітній і виконавський досвід. Художній керівник – це одне, диригент – інше. Як поєднують?**

– Колектив у нас високопрофесійний, усі співаки мають вищу музичну освіту. У нас панує атмосфера людяності, і я вважаю це цінним скарбом. Колись мене в інтерв'ю запитали, якого стилю я дотримуюсь, керуючи колективом: авторитарного чи демокра-

тичного. Відтоді нічого не змінилося. У творчості є один керівник, і тільки він вирішує, яким звуком будемо співати, який тембр чи інтонацію додати, а в повсякденному житті – це щирі людські стосунки, взаємоповага.

Колектив – це людські долі, амбіції, жива людська природа. І тут треба бути ще й психологом. За ці роки ми стали майже однією родиною. Бувають моменти, які запам'ятовуєш на все життя. Коли ми вийшли з відпустки, пропрацювавши перший сезон мого керівництва, я вийшла до хору під оплески. Це так емоційно і незабутньо!

– **Чому з безлічі виконавських мистецтв Ви обрали саме хоровий спів?**

– Відверто, я не знаю досконалішого явища за хоровий спів. Бог, любов і хоровий спів! Це моя ціннісна система! Я так відчуваю генетично. Мій прапрадід був священником, рід з обох боків дуже співочий і музично обдарований. Це свідомий потяг до хору.

Окрім того, мій педагог Євген Савчук сказав мені дуже важливі слова: «Найскладніша справа – працювати з людьми. Не диригування чи безпосередня хормейстерська робота, а саме робота з людьми...». Так і є. Хто грає на роялі, хто на скрипці, а тут хор, що складається з людей. А ще дав мені дуже важливу життєву пораду: «Ніколи не став особисте вище справи...». Думаю, це золоті слова та настанова всім диригентам.

– **Завдячуєте своїм педагогам?**

– Мені надзвичайно поталанило з учителями. Це великі митці: Віктор Дженков, Євген Савчук, Володимир Рожок, Павло Муравський, Юрій Курач, які, крім професійної бази, прищепили велику любов до хорового мистецтва й зробили його головною справою життя.

Знаєте, аналізуючи життя видатних диригентів-хормейстерів, спілкуючись не тільки професійно, а й особисто, роблю висновок, що без фанатичної, всеохопної любові до справи нічого не буває. Хор стає частиною тебе, твоєї родини, близьких, друзів... Це непереборна сила... І всі разом з тобою думають про хор, говорять про хор, живуть хором...

ДИРИГЕНТ — СПРАВА ЖІНОЧА

– **Скажіть, пані Юліє, а жінка-диригент це – мода, амбіції, чи поклик душі?**

– У кого як. Все індивідуально. Але я не думаю, що музиці, тим більше, диригентській справі можна присвятити себе лише заради амбіцій чи моди. Зараз, справді, дуже активізувалися жінки, але не тільки в Україні, і не

тільки в диригентській справі. Це загальна тенденція...

– **А для Вас?**

– Поклик душі з наявністю здорових амбіцій. Мода тут ні до чого.

– **Чи складно Вам конкурувати з чоловіками диригентами? Адже деякі музичні критики вважають, що це не жіноча професія і жінці не місце за диригентським пультом...**

– Ці музичні критики, мабуть, чоловіки?! Насправді, вважаю, що головна роль жінки – у постійному творенні, плеканні чогось нового і прекрасного. І мистецтво тут не є винятком. Народження і виховання дітей, збереження родинних традицій, творчі ідеї та їх реалізація – це все може створювати жінка, якщо їй дають таку змогу талант, сили, обставини. Щодо конкуренції – треба бути собою, дотримуюся цієї думки.

– **Київська музична афіша переповнена класичними концертами різних форматів. Як заманити слухача, що Ви для цього робите?**

– Незважаючи на скрутні часи, мистецтво, особливо класичне, завжди утримувалося на плаву і часто – завдяки ентузіазмові артистів, тому, що душа митця потребує творчого самовираження. В Україні тільки нещодавно почали розуміти, що на класиці можна і слід заробляти, як це роблять у розвинених країнах. Це потужний інструмент формування свідомості, між іншим.

В Америці в кожному штаті сотні хорів. У кожній загальноосвітній школі та коледжі по декілька хорів та оркестрів. Тож попит на мистецтво та хорову музику зокрема є і завжди буде, тому що це, якщо хочете, наш український код ідентичності.

А для розширення аудиторії, враховуючи специфіку телебачення, намагаємося поєднувати класичні академічні програми з більш доступними легкими жанрами. Нещодавно мали дуже успішний концерт, де виконували кавер-версії популярних західних композицій, частин з відомих мюзиклів. Такий формат, звичайно, розширює аудиторію та приваблює потенційного слухача.

– **Колектив хору Українського радіо має насичений творчий графік. Які пріоритети вибираєте як художній керівник колективу?**

– Так, життя насичене і це дуже позитивний момент. Колектив тримається в творчому тонусі, а це позначається і на якості, і на виробничих результатах. А чудова мистецька форма хору Українського радіо є моїм основним пріоритетом.

Насправді, у нас дуже багато напрямів роботи. Нещодавно, складаючи план діяльності колективу на рік, визначила аж сім таких напрямів. Пріоритетними є фондові записи, концертна діяльність, заповнення медіа-контенту радіо, телефірів, участь у медіа-проєктах, популяризація національного хорового виконавства і в медійній, і в мистецькій площинах. ►

► Тут дуже цікавий момент – хор Українського радіо поєднує в собі дві іпостасі. *По-перше*, як медійний хорівий колектив країни з суто специфічними завданнями: робота на мікрофон, поповнення фонду, робота в медіапроектів.

По-друге, як потужний і стратегічно важливий творчий осередок країни в мистецькій системі координат. Це колектив, універсальний за репертуарними та виконавськими можливостями, має міцні традиції, власний виконавський стиль. Він має чітку й унікальну нішу серед провідних колективів України та світу. І ми маємо це чітко усвідомлювати. Тому пріоритет один – тримати колектив на високому професійному рівні, постійно поповнювати медіаконтент суспільного мов-

ника, гідно презентувати хорове виконавське мистецтво на всіх рівнях нашої діяльності.

– Останнім часом Ваша творчість не обмежується лише хормейстерською роботою, диригуванням хором та підготовкою вокально-хорових повномасштабних творів з оркестром. Ви пішли далі. Доволі часто Вас можна бачити за диригентським пультом великих оркестрів країни. Як усе це вдається поєднувати?

– Так, маю велике щастя й досвід диригувати не тільки хором, а й оркестрами, причому найкращими оркестрами України. Почалося все з Національного камерного оркестру «Київська камера». Разом з хором Українського радіо під моєю орудою ми виконали в концертах та записали до Фонду радіо чудовий

твір Ігоря Щербакова «Стабат Матер». Потім – Fantastic chamber orchestra, Національний академічний духовий оркестр України, наш Заслужений академічний симфонічний оркестр Українського радіо. А нещодавно мала честь представляти прем'єру хорового концерту А. Веделя – Л. Дичко «Тебе, Бога, Хвалім!». Це вже Національний симфонічний оркестр України та, звісно, академічна хорова капела Українського радіо. У моменти виконання, особливо повномасштабного звучання оркестру і хору, коли стоїш за пультом, відчуваєш ні з чим незрівнянне відчуття єднання зі Всесвітом.

– Ви багато гастролюєте, виступаєте в престижних залах...

– Це і філармонії Варшави, Гданська, Вроцлава, Лодзя, Кра-

ківський льодяний палац, костел Маріяцький, Палац де ля Музика Каталана в Барселоні... Екзотичними були гастролі до Тунісу 2016 та 2018 років. Амфітеатри Ель-Джема та Карфагена налічували понад 10 000 слухачів.

– Цього року колектив уже гастролював?

– Разом із нашим симфонічним оркестром відкрили оперний театр у Тунісі. На концерті був присутній Президент і члени Уряду країни. То була почесна й відповідальна місія.

– А як із концертами в Україні?

– Ми постійно щось відкриваємо. Наприклад, 13 травня в Патріаршому соборі УГКЦ урочисто відкрили Міжнародний фестиваль «Київські музичні

прем'єри». На це свято особисто завітав представник з Ватикану. Хорова капела Українського радіо в співтворчості з Національним симфонічним оркестром України представили світові прем'єри сучасної ораторіальної музики. У залі була присутня вся музична еліта України, що створювало особливу атмосферу під час концерту.

Хорове мистецтво, зокрема мистецтво Академічної хорової капели Українського радіо, цінують у Європі, де капела неодноразово виступала в найкращих залах. Торік неочікувано отримали презент від Польської сторони: під патронатом Президента Польщі був виданий компакт-диск із концертним записом у виконанні Академічної хорової капели Українського радіо.

З МУЗИЧНОГО ЛІТОПІСУ ЕПОХИ: СИМФОНІЯ № 7 «МАЙДАН»

кестр Збройних Сил України під орудою підполковника Валерія Вінникова).

Нинішній твір не лише відзначається насиченою енергетикою симфонічного розвитку, а й демонструє значну роль індивідуального начала – кількох розгорнутих інструментальних соло (труби, альт, віолончелі, англійського рижка та народного інструмента ная). Вони суттєво впливають на концепцію твору, підкреслюючи задум О. Яковчука: найважливішою є не стихійна сила натовпу, а конкретна людина, її почуття, вчинки, врешті слід, який вона по собі залишила сучасникам і нащадкам. Майстер симфонічного пензля Олександр Яковчук наповнює одночастинну композицію цікавими тембрально оформленими образами. Розгорнуте соло труби з сурдиною на початку твору концентрує у собі головне зерно тематичного матеріалу музичного полотна, створюючи потужну атмосферу напруги людської юрби в очікуванні прямого протистояння. Такою само семантикою тривоги наділено і наступний піцикато, розділені аритмічними паузами, звучать на тише-ній динаміці. Передчуттям-символом трагічної розв'язки подій невдовзі стає хорал траурного характеру духової групи (фагота, валторни, тромбони). Йому на зміну приходить майстерно вибудований епізод становлення й розвитку головної музичної теми, своєрідного образу української народної душі. Від тривалого соло альт розлога мелодія поступово насичується масою всього оркестру, аж до ліричного звернення-одкровення зболеної душі, яскраво

трактованого групою струнних, що переривається темою фатуму всього оркестру. У середньому розділі симфонії композитор вводить саркастичний оркестровий епізод у швидкому темпі, що передає тваринний жах «тітушок» і «беркутівців» Януковича перед власним народом. Тут крізь призму спогадів автора, який особисто був присутній на Майдані, відображено майже зримо стан некерованого хаосу й стихії народного бунту на Майдані в лютому 2014 року. У заключному розділі симфонії оригінальним є застосування сумовито-просвітлених тембрів англійського рижка та наю в дуеті, що символізує вічну пам'ять про Героїв «Небесної сотні». Трагічна перемога народу автором окреслена невизначено, адже зі сходу в Україну прийшла так звана «гібридна війна»...

Своїми враженнями про нову симфонію поділилися доктор мистецтвознавства, професор НМАУ ім. П. І. Чайковського Марина Черкашина-Губаренко, кандидат мистецтвознавства, доцент Тетяна Волошина та відомий поет, Герой України Дмитро Павличко.

М. Черкашина-Губаренко: «Симфонія Олександра Яковчука мені сподобалася, вона цікава, серйозна, філософськи насичена, зрештою, якісно та професійно написана. Коли йшла на концерт, розмірковувала, чи це може бути прямолінійно ілюстративна музика? Але цього абсолютно не було! Якщо навіть не знати назви симфонії «Майдан», то перед слухачем постають роздуми, пригніченість, розпач, глибокі контрасти і переживання: тобто, з одного боку, твір належить до драматичного симфонізму, а з іншого

містить ознаки філософського виду симфонічної музики. Хоча програмна назва наштовкує на сприйняття твору начебто про смертельні багатлії Революції гідності, насправді ж ця симфонія по-справжньому психологічна, глибоко образна, тобто вона про відчуття й осмислення цих подій на психологічному рівні. Відзначу також гарне виконання твору симфонічним оркестром Українського радіо під керівництвом Володимира Шейка. Часто буває, що нові композиції до фестивалю сучасної музики виконавці вивчають поспіхом, за малу кількості репетицій. Але цього разу симфонія постала виваженою, виконавськи концепційно продуманою і відтак цілісною за формою, спричинивши справжнє захоплення публіки».

Т. Волошина: «Це – знаковий твір про наш спресований час, він вдало схоплює настрій, який переповнював людей під час революційних зіткнень на Майдані. Твір скорботної філософії, що продовжує авторський монолог, виражений загалом у всіх восьми симфоніях митця, як, наприклад, у Першій «Біоритми Чорнобиля», Третій «Відгомін дитинства», Четвертій «Тридцять третій» чи Восьмій «Нескорені». Олександр Яковчук цікаво використав інтонації вірменського фольклору у своєрідному тембрі англійського рижка, що нагадує звучання вірменського народного інструмента дудука, у зв'язку з першим полеглим Героєм на Майдані – вірменином Сергієм Нігояном. Народний інструмент най (свиріль) у композитора символізує образ іншого полеглого на Майдані Героя – білоруса Анатолія Жизневського».

Д. Павличко: «Мій друг Олександр Білаш учив мене чути в піснях, на мої слова написаних, не тільки слово, а й душу музичного твору. Слухав я симфонію «Майдан» як щось мені давно знайоме. Мимоволі згадалася Сьома симфонія Д. Шостаковича, голоси тривоги, війни, варварства, жорстокості... Чисто на тематично-асоціативному рівні, не більше. Бо в «Майдані» Яковчука було чути насамперед Україну, воскреслу державу, і націю, переслідувану «тітушками» та вбивану насиланими на нашу землю путінськими забродами. Важливо те, що в цьому творі чулися голоси України великої: київської, запорізької, галицької, волинської, закарпатської і подільської. І все наше, рідне – в глибинах цієї музики: мольби, стогони, крики душі нашого народу, зраненої беркутівцями Януковича та надісланими з Москви кремлівськими головорізами.

Я сприймав симфонію «Майдан» Яковчука як образ нашої повсталі України, як панораму сплетення скорботи, печалі, туги, материнського зойку над убитими, плачу церковних дзвонів. Вразив також несподіваний заключний до життя світлий фінал симфонії. Такий твір, без перебільшення, є гідним звучати в найкращих залах світу! По закінченні симфонії я хотів було вийти на трибуну, щось сказати, але щирі овації слухачів видалися мені найкращою подякою композиторові. А для мене ця прем'єра була радісною, діткливою до серця подією: є в Україні видатний твір і є в Києві український народ!»

ВОЛИНСЬКИЙ КУТОЧОК У ЦЕНТРИ СТОЛИЦІ

У Національному музеї літератури України нещодавно відбулася надзвичайна подія. Спільно з Міжнародним громадським об'єднанням «Волинське братство» Музей літератури презентував виставку «Перлини Волині».

У самому центрі столиці, посеред гамірного та бурхливого мегаполісу з'явилось диво – справжній куточок синьоокої Волині. Тут можна побачити чисті блакитні озера, правічні ліси, оповиті серпанком, перед нами неначе оживають міфи, легенди й героїчна історія Волинського краю. Усе це завдяки творчості чотирьох талановитих волинянок: художниць Валентини Михальської та Валентини Протопоп, вишивальниць, світлої пам'яті, Світлани та Галини Махонюк.

У кожній з них – непроста доля. Переборюючи тяжку недугу, вони досягли найвищих висот у мистецтві, творили й творять справжні дива. І об'єднує їх надзвичайна

Валентина ПРОТОПОП

сила духу, щирі й відкриті серця, любов до життя, людей, краєв рідної землі. Своім особистим прикладом ці жінки вчили і вчать нас не боятися труднощів, гідно їх перемагати, цінувати й любити життя в усіх його виявах. Унікальність виставки в тому, що всі ці роботи виконані жінками з особливими потребами і створені з любов'ю – до Бога, до родини, до України.

Захід відкрила Генеральний директор музею Галина Сорока. Вона розповіла про нелегкі долі художниць і вишивальниць, відзначила високий рівень витонченості і майстерності творців волинянок. Особливий акцент зробила на діяльності МГО «Волинське Братство»: «Земляцтво – зразкове в плані єднання, популяризації історичної та культурної спадщини Волині. Його прагнення робити корисне надихає інших на добрі вчинки». Вона також зачитала лист від Валентини Михальської, яка подякува-

Валентина МИХАЛЬСЬКА

ла за організацію виставки й підтримку волинянок, твори яких експонуються.

У дружній, теплій атмосфері відбулася презентація. Були присутні відомі журналісти, мистецтвознавці, художники, вчені, громадські діячі. Серед них – професор мистецтвознавства Дмитро Степовик; журналіст, колишній директор Чернівецького меморіального музею Володимира Івасюка Парасковія Нечаєва; редактор газети «Нація і держава» Марія Базелюк; поетеса, журналіст, засновник мистецького веб-порталу Тетяна Череп-Пероганич; співробітник газети «Сільські вісті» Анатолій Кізлов; представники Волинського Братства; генерал-лейтенант Олександр Скіпальський; доктор історичних наук Віктор Карпов; народна артистка України Світлана Мирвода; режисер-кінодокументаліст, лауреат Шевченківської премії Михайло Ткачук та інші. Завітав на виставку і бандурист, засно-

вник гурту «Шпилясті кобзарі» Ярослав Джусь.

Тепло і щиро вела захід голова жіночого клубу «Волинянка» Жанна Шнуренко. Вона розповіла про підготовку та організацію виставки: «У творчому доробку Світлани та Галини Махонюк – близько трьохсот рушників. Оскільки спадкоємців у них немає, Волинське Земляцтво бере на себе зобов'язання взяти ці твори у свої фонди й зберігати як наш скарб і безцінне надбання».

Валентина Михальська народилася 15 серпня 1964 року в селі Хворостів Любомльського району Волинської області у селянській родині. Через важку недугу ще в дитинстві Валя перестала ходити, була змушена припинити

Директор музею літератури Галина СОРОКА і гості виставки

навчання у школі. Перейшла до самоосвіти. У творчому доробку художниці понад 1000 робіт різних жанрів: портрети, пейзажі, натюрморти, іконопис, картини релігійного змісту, виконані олією, аквареллю, пастеллю, кольоровими олівцями. Її перша

Галина БІДНОШЕЙ, ініціатор виставки

персональна виставка відбулася 1991 року в Луцьку. Валентина Михальська мала 53 виставки в Україні та за кордоном, зокрема в Італії та Польщі. Наша талановита землячка – перший лауреат обласної мистецької премії імені Іова Кондзелевича (1994).

У 2003 році Валентина Михальська репрезентувала свою творчість в унікальному альбомі графіки «Червоне і чорне». У 2004 році відбулася виставка художниці в Національній Спільноті художників України. Тоді ж, за ініціативою МГО «Волинське братство», Валентину з нагоди її 40-річчя нагороджено Орденом княгині Ольги III ступеня, дипломом «За служіння суспільству», а 2018 року – орденом Української Автокефальної Православної Церкви «За заслуги». Валентина Михальська є почесним членом та активною учасницею жіночого клубу «Волинянка», що у складі Міжнародного громадського об'єднання «Волинське Братство».

Акварельний живопис, чорно-біла графіка, гуаш, монолітія, – техніки, за допомогою яких Валентина Михальська створює портрети, пейзажі, натюрморти, композиції з казковими та міфологічними образами. Вони – різні за настроєм, художнім вираженням – несуть позитивні емоції,

умиротворення, радість, насолоду від споглядання. Валентина так майстерно зобразила ромашки, що ми неначе відчули їхній аромат! А її знаменитий автопортрет «Дама у капелюшку» викликав захоплення у присутніх! На стінах музею розташована серія робіт «Червоне та чорне». У серії графічних робіт, об'єднаних філософією двох кольорів – роздуми авторки про духовний і душевний світ, небесне і земне.

Валентина Протопоп народилася 4 січня 1959 року. Мешкає у селі Древині Іваничівського району Волинської області. У дитинстві Валентина тяжко захворіла, з 13 років прикута до інвалідного візка. Малювати почала зі шкільних років. На її творчість вплинула графіка Леоніда Неймарка: сідала і копіювала його малюнки по десять, двадцять разів. У листопаді 2012 року до Міжнародного дня інвалідів у Волинському краєзнавчому музеї експонувалася виставка майстрині народного мистецтва «Графіка Валентини Протопоп».

Через неповторну графіку сільських пейзажів і натюрмортів Валентину Протопоп називають «волинською Катериною Білокур». Протягом багатьох років її роботи друкувалися на сторінках газет «Сільські вісті», «Волинь», районної газети «Колос». Твори Валентини Протопоп проілюстровано книги: Олександра Ма-

Тетяна ЧЕРЕП-ПЕРОГАНИЧ, поетеса, журналіст, засновниця мистецького веб-порталу «Жінка-Українка»

тійка «Потоки», «Росіянина», Віри Хом'як «Віра. Надія. Любов», Йосипа Струцюка «Буб», Іллі Термертея «Поезії», «Україна – моя Батьківщина» – альманах, Лариси Шахової «Грудочка цукру», Ольги Соколовської «Я в душу сонце й райдуги впускаю». Чимало її картин у приватних колекціях в Україні, Великій Британії, Канаді.

На виставці представлені дивовижні пейзажі, портрети, натюрморти Валентини. Неповторна краса природи Волині, її розмаїття, мальовничі куточки рідного краю неначе оживають на полотнах художниці. ►

Графічні роботи Валентини Протопоп

Жанна ШНУРЕНКО, голова жіночого клубу «Волинянка» та жінки клубу

► Роботи – як живі, і такі тонкі, виведені майже з фотографічної точністю! Справді, споглядаючи картини, так і хочеться пройтися стежкою в лісі... Ось чується плескіт хвиль на річечці... Сніг рипить під ногами... А як манливо виблискують на сонці апетитні яблочки в маминому садочку!

Світлана (31.05.1964 р.–3.10.2009 р.) та Галина (31.05.1964 р.–30.09.2017 р.) Махонюк народилися в селі Омеляна Рівненського району Рівненської області, мешкали в селі Овадне Володимир-Волинського району Волинської області. Їхнім батькам Бог послав чотирьох дітей, а з ними й непрості випробування. Через важку недугу трое дочок і син опинилися в інвалідних візках. Батьки мужньо несли цей хрест і все робили для того, аби їхні діти не були замкнені бідою в чотирьох стінах.

Син Анатолій (нині також покійний) став поетом, членом Національної спілки письменників України, лауреатом обласної літературно-мистецької премії «Надія», автором десятка книг для дорослих і дітей. А сестри-близнята Світлана та Галина – знайомі вишивальницями.

У творчому доробку вишивальниць понад 300 рушників, які побували не тільки на Волині, а й на виставках у Києві, Львові, а також у Польщі, Білорусі. Майстрині відзначені дипломами та грамотами, роботи експонувались на 53 персональних виставках. Сестри Махонюк з 1992 року були членами обласної творчої лабораторії для обдарованих інвалідів, стипендіати премії імені Галшки Гулевичівни, започаткованої Волинським

Фондом культури (1993 р.). З 2004 року стали членами Національної Спілки майстрів народного мистецтва України. У 2007 році вийшов каталог «Нев'янучий сад», у 2013 році в історико-меморіальному музеї Михайла Грушевського відбулося відкриття виставки вишиваних рушників волинських майстринь «Нев'янучий сад», організованої спільно з МГО «Волинське Братство». У 2014 році Галина отримала звання «Заслужений майстер народної творчості України».

Світлана (31.05.1964 р.–3.10.2009 р.) та Галина (31.05.1964 р.–30.09.2017 р.) Махонюк

Спочатку дівчата вишивали білим по білому, згодом стали поєднувати кілька технік. Вишивали за традиційними волинськими узорами, які вони наповнили новим сучасним звучанням. Зачаровує філігранність їхніх робіт, висока художня майстерність, трепетне ставлення до автентики. Дбайливо вишиті рушники – це маленькі історії з життя сестер, історії по-

дій, вражень, настроїв – сумних і радісних, веселих і не дуже. Орнамент виведено так філігранно і витончено, з таким художнім смаком, що важко відвести погляд. Вони просто фантастичні! Присутні милувалися, дивувалися, захоплювалися, воістину причащалися красою і майстерністю. На жаль, хвороба на талант не звжає. Невблаганна недуга забрала від нас Людей великого серця, високого патріотизму і надзвичайного Таланту. Проте пам'ять про них зберігається у вишитих квітах, ягодах, лебедях, оленях...

Ідея виставки «Перлини Волині» належить активістці клубу «Волинянка» Галині Бідношеї, людині творчій і невгамовній, безмежно залюбленій у свій край. Вона особисто була знайома з сестрами Махонюк, тісна дружба пов'язує її з Валентиною Михальською та Валентиною Протопоп. У своєму слові пані Галина подякувала чоловікові Валерію Бідношею, члену Ради Братства, за підтримку всіх її ініціатив, громадських справ, а також усім, хто долучився до організації виставки.

Окрасою свята стали виступи народної артистки України Світлани

Мирводи, ансамблю «Волиняни» та лауреата Всеукраїнських конкурсів і фестивалів Тетяни Кисляк. «Волиняни» заспівали гімн «Волинського Братства» «Спомин про Волинь» та пісню «Український рушник» – музика і слова керівника гурту Ганни Маковської. А романси й задушевні українські пісні у виконанні прекрасних співачок зачарували публіку.

Високу оцінку творчості мисткинь дали Дмитро Степовик, Анатолій Кізлов, Олександр Скіпальський. Художник Роман Петрук, зокрема, зазначив: «Графічні роботи так філігранно й досконало створені, що їх хоч на грошах малюй! Особливо хочу відзначити монотипії Валі Михальської. Це – експромт високого естетичного смаку. Загалом твори художниць дуже сильні, вони насичені енергетично, тому що в них відчуваються глибокі почуття. Це – від Бога. Саме Бог дає можливість заглибитися у себе, пережити ці емоції і передати їх людям через власне світосприйняття. Високий рівень

Михайло ТКАЧУК, режисер-кінодокументаліст

Рушники Світлани та Галини Махонюк

майстерності – від любові. Часто роботи переживають своїх творців, як рушники сестер Махонюк, і несуть світові ту красу, почуття і натхнення, які закодували в них майстрині».

Тетяна Череп-Пероганич була в захваті від цих жінок – мужніх, сильних і вольових, тієї краси, яку вони дарують людям. Зазначила, що експозиція зроблена вишукано, зі смаком. Роботи варті уваги, і треба популяризувати творчість майстринь у всьому світі. Прочитала власний вірш «Колобок» і наголосила, що, якби було побільше таких людей, які зробили цю виставку, то ми ніколи б «не втекли ні від мудрості, ні від совісті».

Урочистим фінальним акордом мистецької гостини стало спільне виконання пісень «Гей, соколи» Томаша Падури та Гімну волинян «Волинь моя» Степана Кривенького. Свято закін-

чилось, але присутні не хотіли розходитись і ще довго спілкувалися, насолоджуючись красою, світлом і любов'ю, що їх випромінювали твори талановитих художниць і вишивальниць, дякували за незабутні емоції. Такі заходи об'єднують, згуртовують, надихають на нові спільні ідеї. Для наших художниць Валентини Михальської та Валентини Протопоп дуже важливі успіх, визнання їхньої творчості, які дають потужний емоційний заряд, і виставка «Перлини Волині» у столиці на повну силу це продемонструвала. Вона стала яскравою сторінкою у творчому літописі Музею та Волинського Братства.

«Це свято культури, майстерності, свято духу та героїзму людей, які перемогли недугу. І своїм прикладом вчать нас цінувати кожну хвилину життя, спонукають бути добрішими, уважнішими одне до одного та щирішими. Хочеться подякувати майстриням за цю казку, за те світло й красу, які випромінюють їхні твори. За ту любов до рідного краю, якою пронизані всі роботи. За все добро, що увійде в душі відвідувачів цієї виставки», – зазначено на сайті Музею.

МГО «Волинське Братство» щиро дякує Музеєві літератури за гарну організацію виставки. Тепло цього свята ще тривалий час зігриватиме серця всіх, хто доторкнувся того червненого спекотного дня до високого мистецтва.

Вікторія РУТКОВСЬКА,
член НСПЖУ

Фото – Національний музей літератури України

Картини Валентини Михальської

Співає ансамбль «Волиняни»

КИЇВ ПРИКРАСИЛИ ЙОГО ТВОРИ

СКУЛЬПТОРУ ВОЛОДИМИРОВІ ЩУРУ — 65 РОКІВ

Нещодавно київському скульпторові Володимирові Івановичу Щуру виповнилося 65 років. Ця поважна дата наклалася на іншу знаменну для митця подію — 25-ліття відкриття в Києві пам'ятника Паніковському, яке відразу зробило прізвище маловідомого до того часу художника знаменитим і популярним.

Нині він широко знаний в Україні митець, твори якого давно вже стали невід'ємною частиною духовної атури міста над величним Дніпром. Нині Володимир Щур має у своєму добробку понад сотню мистецьких творів, серед яких — пам'ятники видатним людям та популярним героям літератури і кіно, символічні композиції, меморіальні дошки, скульптурні портрети й меморіальні надгробки.

Люди старшого покоління ще пам'ятають про міради пам'ятників та погрудь «великим вождем партії та народу», які «прикрашали» не тільки центральні вулиці чи площі наших міст і сіл. Із крахом страхітливої репресивної машини, яка стрімко впала разом з комуністичною утопією про соціальну справедливість і загальну матеріальну рівність громадян, виникла потреба в новому мистецтві, спрямованому на відновлення історичної справедливості й утвердження загальнолюдського, а не вузькокласового гуманізму. Людям, утомленим від ідеологічної фальші, хотілося бачити твори мистецтва, які нагадували б про справді реальних

героїв і апелювали б до величних подій, історичної пам'яті, викликаючи в людях вічні загальнолюдські почуття — радість, подив, оптимізм та щирі усмішки. Серед скульпторів, які утверджують це нове — правдиве, оптимістичне й радісно-життєлюбне мистецтво, і Володимир Щур, який перебуває нині в розквіті творчих сил і нових задумів.

Майбутній скульптор народився 22 лютого 1953 року в селі Паришків Баришівського району на Київщині в традиційній родині українських селян-хліборобів. Із раннього дитинства, скільки себе пам'ятає, дуже любив малювати. У селі довго не було електрики. Володимир згадує, що ще в четвертому класі вечорами виконував шкільні уроки та малював при світлі каганця. Батько Іван Андрійович у цьому був прикладом для сина: він сам непогано малював. Рідний брат батька Василь Андрійович — педагог, працював у районному відділі освіти і всіляко заохочував племінника розвивати своє обдарування, сам робив гарні живописні копії відомих творів Шишкіна та Левітана. Уся родина прихильно ставилася до нетипових, як для села, духовних устремлінь юнака.

За 20 кілометрів на північ від Паришкова розташоване село Писки Бобровицького району Чернігівської області, в якому народився і зробив свої перші кроки у велику літературу класик українського слова академік Павло Тичина.

Щур згадує, як ще в шкільні роки під керівництвом учителя фізкультури Дмитра Ілліча Кремешного він та його однокласники здійснили велосипедну мандрівку в Писки, відвідавши музей видатного реформатора української поезії, розташований у простій селянській хаті, де їх гостинно зустрів рідний брат поета — Дмитро Григорович Тичина. Мальовнича природа та багатюща історія краю непомітно, але міцно формували світогляд майбутнього скульптора.

У шостому класі школи Володимир отримав від учительки історії Марії Юхимівни Озірської книгу Михайла Храповицького, написану у формі листів-порад до художників-початківців. Саме вона і стала його першим дороговказом у мистецтві.

Пізніше, часто і з користю, дитини й юнак перечитував книгу відомого живописця Семена Чуйкова «Заметки художника» (1967), на яку випадково натрапив у книжковому магазині Баришівки. Знання про мистецьку професію накопичувалися епізодично, урив-

часто, несистематично, але глибоко й міцно. Щур гарно малював, успішно опановував колір, мріяв бути живописцем, але, врешті, став успішним скульптором.

Після закінчення місцевої восьмирічної школи, у 1968 р. юний Володимир вступив до Остерського будівельного технікуму, який закінчив у 1972 році. Попрацювавши певний час за фахом у Миколаївській області й відчувши в собі нестримний потяг до мистецтва, обдарований хлопець знайомиться в Києві з професійним скульптором, членом Спілки Художників СРСР Мар'яном Савельєвим, під чиїм впливом і захоплюється новим для себе видом мистецтва. Тривалий час незаперечним авторитетом для Щура був живописець Сергій Григор'єв, з яким Володимир познайомився в грудні 1972 року. Дійсний член Академії мистецтв СРСР та народний художник СРСР Григор'єв прихильно поставився до обдарованого юнака. В армії, коли Щур служив у вій-

Будучи студентом, Володимир часто їздив до Москви та Ленінграда, вивчаючи в Ермітажі та в Пушкінському музеї оригінали, копії та гіпсові зліпки шедеврів світової скульптури. Особливо приваблювала його пластика античного часу та доби Ренесансу. Будучи постійним відвідувачем київських музеїв та виставок, Щур ретельно вивчав експонати музеїв Миколаєва, Одеси, Харкова, Чернігова, Переяслава та інших міст, куди його закидало життя.

Отримавши найвищу оцінку за дипломну роботу «Рафаель Санти за роботою», у 1983 році Щур закінчує навчання в Києві й за розподілом, до кінця 1987 року, працює скульптором на Миколаївському художньо-виробничому комбінаті. На початку 1988 року Володимир остаточно перебирається до Києва, де власне і розгортається його успішна та плідна діяльність як талановитого та самобутнього митця.

В історії української культури Баришівка посідає особливе й неповторне місце. Саме тут, у важкі та голодні 1921–23 роки, в Баришівській соціально-економічній школі викладав видатний український вчений та поет, професор Київського університету Микола Зеров. У Баришівці він написав вірші, що склали його першу славнозвісну поетичну збірку «Камена» (1924), видану невдовзі в Києві.

Окрім власних чудових віршів, переважно сонетів, та численних перекладів з іноземних мов, М. Зеров написав у Баришівці також низку сатиричних віршів-пародій та кілька оповідань. Створив він тут і вірш «Баришівка», датований 10 листопада 1920 р., який увійшов до циклу поезій «Лукроза», що в перекладі з латинської означає саме «Бари-

ськах ПВО в Харкові (1973–1974), далі старанно нарощував свій професійний вишкіл. Він часто малював портрети своїх товаришів по службі, які з гордістю везли їх додому, повертаючись із війська. Тоді ж у юнака визріло остаточне рішення присвятити своє життя скульптурі.

У липні 1977 року, успішно склавши необхідні іспити, Щур вступає на скульптурний факультет Київського державного художнього інституту, де його наставниками були відомі митці Валентин Борисенко, Макар Вронський та Володимир Чепелик. Вони ж часто залучали талановитого студента в ролі помічника, коли виконували власні замовні роботи.

шівка» (від «лусгум» – «барись», або ж – «прибуток»).

Книга «Камена», яка стала справжньою подією не лише літературного, а й загальнокультурного життя України, з часом дала привід тодішнім малограмотним комуністичним керманічам та їхнім лакеям звинуватити Зерова в усіх смертних гріхах – від «пихатої рафінованої елітарності» до прямої пропаганди ніби-то ворожих для пролетарських робітничо-селянських мас «буржуазних» культурних цінностей.

Окрім Зерова, у цей час у Баришівці також мешкали і вчителювали інші видатні майстри українського слова – Михайло Драй-Хмара та Освальд Бургардт (псевдонім – Юрий Клен), до яких з Києва часто приїздили Максим Рильський та Павло Филипович. Це творче об'єднання першокласних поетів, яке увійшло в історію під назвою «неокласики», перетворило на деякий час Баришівку на справжній Парнас української літератури.

Особливо довго й ретельно працював у Баришівці Зеров над першим україномовним перекладом з латини шедевра класика римської і світової поезії Вергілія – поеми «Енеїда». Згодом він упорядкував і видав збірники «Антологія римської поезії» та «Нова українська поезія», що стали помітним явищем у тогочасному літературному житті. У період сталінських репресій, у квітні 1935 року видатного вченого й поета було заарештовано та за сфабрикованими звинуваченнями засуджено до 10 років заслання за ніби-то створення української контрреволюційної націоналістичної організації. Але вже 3 листопада 1937 року Зерова, разом з багатьма іншими представниками української інтелігенції, було розстріляно в селищі Сандармох (Карелія). Відомо, що над перекладом «Енеїди» Микола Зеров працював у сталінських таборах до самої своєї смерті, але його рукопис із безцінним першим україномовним перекладом Вергілієвої «Енеїди» безслідно зник у застінках страхітливої репресивної машини. Поети-неокласики, більшість із яких були репресовані в 1930-х роках, назавжди увійшли до безсмертного переліку діячів українського так званого «Розстріляного Відродження», одним із ключових центрів якого на початку 1920-х років була рідна для Володимира Щура Баришівка.

Естетичні ідеали Вергілія та Зерова, з їхнім прагненням до класичної виразності й пластичної наповненості мистецької форми, цілком поділяє і Володимир Щур. Здається, що безсмертний дух цих двох видатних особистостей і нині витає над його рідними Паришковим та Баришівкою – цією, за висловом М. Зерова, – «боложатою Лукрозою», й далі надихаючи нашого скульптора на високе служіння вибагливим музам пластичного мистецтва.

В. Щуру належать два чудових бронзових твори античної тематики: скульптура «Боргезького бійця» (1991–1993) – постать античного воїна в складному динамічному ракурсі, яка прикрашає парк «Олександрія» в Білій Церкві (вона отримала від місцевих жителів назву «Гладіатор») та бога Меркурія (1992) – носія несподіваних сенсаційних новин з можновладного Олімпу.

На початках української незалежності, у другій половині 1990-х років, Володимир Щур виконав для Києва два найвідоміших своїх твори, які отримали, без перебільшення, неймовірну популярність і принесли їхньому автору гучну славу та всенародне визнання. Йдеться про пам'ятники героям творів літературної класики – дрібному авантюристові Паніковському (1997–1998), персонажу роману Льфа і Петрова «Золоте теля» та Свириду Голохвастову і його нареченій Проні Прокопівні (1999) – дійовим особам комедійної п'єси Михайла Старицького «За двома зайцями».

Володимир Щур розпочав роботу над образами персонажів цих популярних творів тоді, коли вони вже були широковідомі ще й завдяки неодноразовим високомистецьким театральним постановкам та яскравим кіновтіленням. Багатством психологічних нюансів поведінки та переконливістю їхньої внутрішньої мотивації особливо вирізняються стосунки між безпринципним серцеїдом Голохвастовим і кокетливою, претензійною «нареченою» Пронею Прокопівною. У цих яскравих образах дивовижно поєдналися природні почуття напівосвічених людей середнього класу та їхня театральна-показушна поведінка як представників міщанського середовища Києва кінця XIX ст.

Обидва твори встановлені в історичному центрі Києва: Паніковський – на вулиці Прорізній поблизу Хрещатика, а Голохвастов і Проня – біля Андріївської церкви на початку однойменного узвозу. Скульптури перебувають у густи людського потоку, особливо багатолюдного на свята. Біля них люблять фотографуватися гості столиці, діти, закохані та численні шанувальники художньої літератури. Люди,

з радістю на обличчях, впізнають у персонажах популярних скульптур знайомі обличчя своїх улюблених кіноакторів – Зіновія Гердта (Паніковський), Олега Борисова (Свирид Голохвастов), Маргариту Криницьку (Проня Прокопівна).

Пам'ятник Паніковському відкривали 20 років тому – на свято Дня Києва у 1998 році при великому скупченні глядачів і представників преси. Відразу ж після успіху цього твору, Щуру було запропоновано виконати скульптурну групу дійових осіб п'єси Михайла Старицького «За двома зайцями».

Ці образи нікого не возвеличують і не підносять на недосяжний п'єдестал, а навпаки – роблять цих літературних героїв далеким минулим нашими сучасниками, з якими можна вести не лише дружню розмову, а й гостру принципову дискусію про вічні культурні та моральні цінності.

Скульптури В. Щура нагадують глядачам складну історію Києва не комуністичними схематизованими знаками і символами, а талановитими високохудожніми образами звичайних людей. Вони вкотре підтверджують ту глибоку думку, що життя – короткочасне,

а мистецтво – вічне і що літературні герої та художні образи можуть бути більш живими і реальними за деяких наших сучасників – сусідів у будинку чи на сходовому майданчику.

Після гучного успіху Щур створив для улюбленого міста низку скульптурних образів видатних людей, життя яких тісно пов'язане з Києвом: бронзові пам'ятники акторові та кінорежисеру Леоніду Бикову (2001) – цей твір ще називають «Пам'ятником військовим льотчикам», архітекторові Владиславу Городецькому (2004), поетесі та громадській діячці Олені Телізі (2008–2009), письменникові та кінорежисеру Олександрову Довженку (2004–2008, завершений, але ще не встановлений).

Володимир Щур – уважний і пильний спостерігач, який помічає і фіксує найменші подробиці поведінки людини, її характерну міміку, вираз обличчя, жести рук, пластику тіла. Тому, поряд із великоформатними монументальними творами, призначеними для загального огляду, він часто й охоче ліпить невеликі камерні портрети своїх знайомих та друзів. Нині кількість цих творів

вже наближається до трьох десятків. Більшість із них виконано в пластині та гіпсі, деякі відлито у бронзі.

Серед них можна назвати портрет заслуженого художника України, засновника Будинку творчості «Садиба Анатолія Марчука» в селі Козичанка Макарівського району Київської області та Макарівської картинної галереї – Анатолія Марчука (2014). Ушанував чудовими скульптурними портретами Володимир Щур і пам'ять вже покійних, на жаль, Мар'яна Івановича Савельєва, свого старшого друга, зустріч із яким зіграла доленосну роль у його мистецькому становленні («Вчитель Савельєв», 2012), викладача Академії мистецтв, відомого мистецтвознавця Володимира Юрєвича Могілевського (1980), а також військового моряка-десантника з Миколаєва Микиту Андрійовича Гребенюка (1984), письменника з Миколаєва Антона Морговського (1985) та інших.

Заслугують на увагу і скульптурні портрети видатних киян, виконані митцем у техніці низького рельєфу (барельєфу), що прикрашають стіни історичних будівель столиці України. Це образи релігійних діячів української православної церкви – митрополита Василя Липківського (дошка встановлена на стіні Свято-Покровського храму на Солом'янці, 1996 рік) та патріарха Мстислава Скрипника (на стилобаті Андріївського собору, 1997 рік) – виконані на замовлення патріарха УПЦ КП Філарета, а також історика-архівіста й літературознавця Володимира Міяковського (2015), режисера Ірини Молостової та балетмейстера Бориса Каменьковича (подвійний портрет подружжя – 2010 рік).

Рідна земля і нині щедро дає Володимирові Щуру творчу снагу для здійснення його нових творчих задумів. Зокрема, він давно мріє вшанувати пам'ять Миколи Зерова та його літературних побратимів. Невдовзі ще одна знаменна дата – 35 років від закінчення В. Щуром навчання в Київському державному художньому інституті (нині – Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури). Відтоді й розпочалася зоряна дорога митця до вершин його професійної майстерності та гучної всенародної популярності, витоки якої – в рідному селі Паришкові та сусідній з ним Баришівці. Уважно розглядаючи скульптуру Паніковського, можна помітити знаменний бронзовий «напис», який засвідчує любов і повагу Володимира Щура і до свого рідного краю і до його мешканців – «автор із Паришкова».

Станіслав БУШАК,
мистецтвознавець,
член Національної спілки художників
України, член Національної спілки
журналістів України

З ім'ям Михайла Васильовича Остроградського пов'язана ціла епоха в становленні математичної науки в царській Росії. Виняткова обдарованість, науковий авторитет, відданість науці й величезна працездатність, нарешті, своєрідність і яскравість особистості були причиною його великої популярності серед інтелігенції в Російській імперії 30-х – 60-х років XIX століття і відіграли суттєву роль у формуванні й вихованні наукового світогляду кількох поколінь її інженерів і науковців.

Галина СИТА

Життя і наукову діяльність видатного математика вивчали багато дослідників. Але генеалогія роду М. В. Остроградського в цих працях або зовсім не розглядалася, або їй приділялося мало уваги. Тим часом матеріали про його

Михайло Остроградський

предків варті уваги. Деякі відомості про родинне древо Остроградського дають архівні документи Інституту рукописів Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського, Центрального державного історичного архіву України, книга В. Модзалевського «Малоросійський родословник». Про них і піде мова.

За В. Модзалевським, рід Остроградських, як і Сахно-Устимовичів (звідки походить мати Михайла Васильовича – Ірина Андріївна), належить до козацько-старшинських (згодом – дворянських) родів Полтавщини, відомих із середини XVII ст. Першим у роду Остроградських згадується Іван, бунчуковий товариш. Із сином його – Мат-

СХИМОНАХ ІГНАТІЙ У МОТРОНИНОМУ МОНАСТІРІ

вієм Остроградським, і Устимом Сахненком (сином Сахна) вперше зустрічаємося влітку 1678 року. Величезна 200-тисячна турецько-татарська армія взяла в облогу Чигирин. У цій битві Матвій Остроградський – рядовий козак Миргородського полку – пройшов своє перше бойове хрещення. Устим Сахненко в цьому бою став свідком загибелі батька, а сам потрапив у турецький полон.

Отже, юнацькі роки Устима пройшли в турецькому полоні. Однією з вимог Бахчисарайського миру з Туреччиною (1681 рік) було повернення полонених, тобто у 1683 або 1684 році Устим повернувся на Лівобережну Україну, принаймні, в 1685 році він був присутній при освяченні церкви Мотрониного монастиря (про

та приохочуючи його до дальших таких же вірних і щирих послуг», наділяє його землею в районі Крилова біля річки Тясмин.

Устим мав чотирьох синів і дві доньки. Двоє з синів – Василь і Дмитро, – були, як і батько, козаки і мали у війську особливу посаду – вони вибирали й купували коней для козацького війська. Василь був одружений з Марією Яківною Апостол – внучатою небогою лівобережного гетьмана Данила Апостола. Мати М. В. Остроградського, Ірина Андріївна, була донькою їхнього сина Андрія.

Далі (у 10-х роках XVIII століття) в житті Устима стався різкий перелом. Як повідомляє В. Модзалевський, він прийняв чернецтво з ім'ям Іларіон і збудував Мотронин монастир, у якому був схимонахом, там і похований.

На перший погляд, повідомлення про те, що Устим збудував Мотронин монастир, здається непевним. За переказами, Мотронин монастир існував ще в часи Київської Русі, до татаро-монгольської навали, освячував його Переяславський єпископ Павло. Принаймні, рукописні відомості свідчать, що Мотронин скит, розташований у Холодному Яру поблизу Чигирини, вже існував у XVI столітті й у 1568 році йому було надано благословення Київського митрополита Йони III Протасовича. 1620 року за універсалом Петра Конашевича Сагайдачного за скитом затверджено землі і побудовано церкву, 1671 року грамотою гетьмана Дорошенка йому обіцяно фінансову підтримку. Але в 1679 році монастир було дуже зруйновано під час другої Чигиринської битви. Проте вже 1685 року деякі приміщення його і одну церкву було відбудовано, і життя в монастирі відновилося.

Мотронин монастир розташований на землях Правобережної України, а за угодою 1686 року (Вічний мир) Правобережна Україна опинилась у складі Речі Посполитої. Враховуючи великий вплив монастиря на місцеве населення, польський уряд змушений був надати йому низку привілеїв і підтвердити за ним право на володіння земельними угіддями. Але утиски та потаємні інтриги проти монастиря ніколи не припинялися.

Звернімося тепер до архіву монастиря, щоб простежити подальшу долю Устима. Згадку про монаха Іларіона знаходимо в записках під 1717 роком (саме цей рік вважається датою відродження монастиря), коли монастирські ченці вирішили відіслати саме його з письмовим проханням до Переяславського єпископа Кирила Шумлянського з клопотанням

Тарас Шевченко. Мотрин монастир, 1845 рік

перед новим Чигиринським староство Яблоновським про підтвердження прав монастиря.

Для нас цей запис має особливе значення, оскільки посланий був «монах Іларіон, який потім у схимі був названий Ігнатієм». Як свідчать документи, схимник Ігнатій діяв у монастирі аж до 1753 року. Відомості про монастир цього періоду у київських архівах (перша половина XVIII ст.) надто скупі, але майже всі вони якось стосуються Ігнатія. Він мав великий вплив на монастирських ченців, був у пошані, вирізнявся розумом і чесністю. У документах

монастиря Ігнатія неодмінно називають Відновлювачем монастиря, Начальником його або Будівничим, Начальником чесним.

У 1719 році схимонах Ігнатій виводить двох ченців-законників монастиря Опанаса і Філімона до гетьмана Івана Скоропадського з проханням грошової допомоги монастирю з військової скарбниці. При цьому було представлено грамоти Петра Сагайдачного і Петра Дорошенка.

1729 року сталось одне таємниче пограбування монастиря. Зникли не коштовності, а важливі документи, стародавні акти, де-

Данило Апостол

Мельхіседек Значко-Яворський

які реліквії, що мали велике значення для самоствердження монастиря. Це, ймовірно, була одна з провокацій місцевої влади. І ось у 1746 році схимонах Ігнатій разом з двома іншими ченцями і старим мешканцем містечка Жаботин Юрком складають документ, який свідчить, що в 1685 році всі вони були присутні при освяченні відбудованої після турецького руйнування монастирської церкви. Ієромонах Пафнутій, який був ігуменом монастиря до руйнування, «чесний старець літ чималих, прикрашений сивиною», оголосив тоді перед турецького руйнування монастирської церкви. Ієромонах Пафнутій, який був ігуменом монастиря до руйнування, «чесний старець літ чималих, прикрашений сивиною», оголосив тоді перед турецького руйнування монастирської церкви. Ієромонах Пафнутій, який був ігуменом монастиря до руйнування, «чесний старець літ чималих, прикрашений сивиною», оголосив тоді перед турецького руйнування монастирської церкви.

Існувала легенда, яка передавалась усно і в записках на келійних книгах багатолітніх старців, «про важливий урок і незвичайне повчання для начальників і підлеглих», який залишив після себе Ігнатій.

Кажуть, ніби Ігнатій жив у печері, хоча фактично він керував

монастирем. Ходив до церкви неухильно. Чередний, тобто черговий монах не повинен був починати богослужіння без його благословення. Сталося так, а можливо й частенько бувало, що Ігнатій до заутрені спізнився. Братія почала нарікати й примусила чередного монаха почати службу без Ігнатія. Коли той, що служив, вимовив: «Благословен Господь», – у цей момент до церкви ввійшов Ігнатій і квапливо сказав: «Господь благословен, але ти не благословен Богом, бо знехтував благословення Божие і отчие». Читець і братія намагалися продовжити службу, але «пікали, мурмотіли, бурмотіли і нічого не сказали». Всі вжахнулися своєю німоти. Тоді Ігнатій, узявши хрест, підійшов до того, хто служив, і той упав перед Ігнатієм долілиць, благаючи прощення. Ігнатій дорікнув усім за неслухняність, підняв його з колін, допустив до хреста й дозволив почати знову службу з Божим благословенням. І одразу ж чисто й голосно монах виголосив молитву і діяв, як завжди. Братія була вкрай здивована цією незвичайною подією, прославила Господа й Ігнатія особливо вшанувала.

Але Ігнатій наказав забути це навіки, а себе «покарав виснажливим каяттям у темній та тісній печері».

Дописувач завершує свою розповідь так: «З цього можна зробити висновок, що начальники не повинні обтяжувати братію за-

йвими постановами і правилами, а за невиконання їх несуворо карати ані самі по собі, ані всесильною Божою волею».

Ігнатій до кінця своїх днів не зрадив пам'яті молодих літ, прагнув відновити і зміцнити зв'язки монастиря з Січчю, шукав опори й підтримки в запорозьких козаків. Серед реліквій монастиря була мідна чаша з написом: «Чаша зроблена в Січі Запорозькій отаманом кошовим Іоакимом від усіх запорозьких козаків у монастир Троїцький Мотронин на прохання старця схимонаха Ігнатія 1751 року червня 19 дня».

В останні роки життя Ігнатій двічі був правителем монастиря: у 1746–1749 роках, коли був увільнений від посади ієромонаха Мелетій, «який братію бив і лаяв», і в 1751–1753 роках. Цього разу Ігнатія усунув з посади князь Яблоновський «особисто під час об'їзду маєтків», а братія вибрала на його місце настоятеля цього монастиря ієромонаха Мельхиседека, якому доручено начальство від Консисторії.

Отже, активна діяльність проти польського засилля, що згодом набрала значних масштабів і стала складовою частиною національно-визвольного руху – Коліївщини (який виник саме в Холодному Яру), бере початок ще від часів відродження Мотрониного монастиря і безпосередньо пов'язана з особою схимонаха

Камінь з висіченою історією Мотронинського монастиря

Максим Залізняк

Ігнатія. Одним з керівників повстання був Максим Залізняк, колишній запорозький козак, а потім послушник Мотрониного монастиря.

«Минуле не лишається мертвим вантажем, – писав поет Райнер-Марія Рільке, – а дивом вертається до нас, глибоко відбиваючись у душі». Сучасники відзначали, що М. Остроградський мав у своїй вдачі багато рис, які засвідчували його козацьке походження – завзяття, силу пристрасті, гордість, незалежність; його часто порівнювали з Тарасом Бульбою.

«Перебуваючи на вершині слави, вшанований за свої наукові праці в усій Європі, вчитель дітей Імператора Ніколая I, Остроградський тримався надзвичайно просто і не любив говорити про свої особисті заслуги, але своє походження від Полтавських дворян він високо цінував» – писав М. Є. Жуковський, визначний вчений у галузі аеродинаміки.

Закінчуючи свою розповідь, хоча з вдячністю згадати Олену Михайлівну Апанович, знайомство й бесіди з якою значною мірою допомогли мені відтворити згадані в цьому нарисі історичні події.

Наведений текст є уривком статті «РОДОВІД ОСТРОГРАДСЬКОГО», що надрукована в збірнику «Михайло Васильович Остроградський (до 200-річчя від дня народження)», Праці Інституту математики НАН України, т. 37, вид-во Інституту математики НАН України, Київ, 2001, с. 117–127.

ЛЕСЯ ШМИГЕЛЬСЬКА,
Івано-Франківщина

РІЗНОЮ БУВАЛА...

РІЗНОЮ БУВАЛА...

Різною бувала, що й казати:
Плакала, молилася, любила.
Хтось вершив небачені палаци,
Я собі росила тихо крила.
І у теплих снах, де мріям тісно,
Як пташка – тягнулася до неба.
Не завжди крилатим легко, звисно,
Я летіла далі, знала – треба...
Кепкували недруги: «дивачка,
Ще і досі вірять у сновиддя!».
Я просила Бога, щоб побачив,
Як сей світ мілів, кришився, нидів...
Я світила, як зоря світила,
Вірила, так йти до мрії легше.
Я лише просила в неба сили
І мені воздалося, не вперше...
Вірила словам, подіям, людям,
Облітала фальш, немов позлітка...
Як мене не стане – жити будуть
Ці вірші – старенькі, добрі свідки...

А жінці для щастя багато не треба,
Лиш поруч надійне відчуття б плече.
Відтак – незахмарене війнами небо,
Побувши між зорями – прагнути ще...
Торкалися висі з коханим у парі,
Блукати Шляхами Молочними вдвох...
Ти чуєш цей шепіт, небесний
звіздарю?
За нас певно моляться нині сам Бог.
І хай не погаснуть галактики,
люди,
Хай пісня не тихне ота, з піднебесь.
Без нас цей Усесвіт лиш крихтою
буде,
А з нами він – ціла планета,
увесь.
І так буде завтра, і так буде далі –
Померкнуть огні від щасливих очей.
Напишуть вірші мандрівні
менестрелі
Про нині, про вічність, про
космос оцей.
...А жінці за щастя б весь світ
обійняти,
Спинити пожарища, війни,
бідую...
Ти чуєш, Плането, я – жінка,
я – мати,
Про щастя не мрію – до нього
іду...

Батько сіяв пшеницю озиму,
вклонявся землі,
У Бога просив урожайного,
щедрого року...
Ми, такі безпечальні ще зовсім,
дітиська малі,
Раділизататкове: «Дякую, Боже!..
нівроку...».
Далі босими п'ятами йшли по
колючій стерні,

ЛЕСЯ ШМИГЕЛЬСЬКА (Варварук) – народилася 3 листопада 1972 року в селі Камінь Рожнятівського району на Івано-Франківщині. Закінчила Калуське училище культури, опанувавши професію бібліотекаря. Нині продовжує навчання в Прикарпатському педуніверситеті ім. Василя Стефаника на факультеті «Початкова освіта» (спеціалізація «Психологія»). Бібліотекарка, просвітянка, поетеса, заступник голови літературної студії «Горгани». Друкувалася в районній, а також в обласній та республіканській пресі, в журналах «Перевал», «Дзвін», «Дніпро», «Жінка», «Гражда», «Чорнильна хвиля» та інших виданнях в Україні та за кордоном. Твори вміщені в колективних збірниках. Лауреат премій ім. Марійки Підгірянки (2015) та Леся Мартовича (2016), дипломант багатьох літературних конкурсів. Член НСПУ.

Мама вслід нам кричала:
«Болітиме, дітки!»... Боліло.
Та чомусь так здавалось, участю
далекий, мені –
Буду тільки міцніти від того...
і певно міцніла.
А брати серед поля – веселі,
чекають мене
Назбирали колосся густого по-
внісінські жмені.
І не йдемо додому аж поки вже
хтось не гукне,
Допоки за обрій не скотиться
сонце червлене.
Намолочено збіжжя! Ось-ось
запахать калачі,
Ласкаво відкохані щедрою пра-
цею мами.
Добірна і пишна цвітінь, золоті
дукачі –
Вродливиться осінь неюна бага-
та хлібами...
...Ще і нині дитина, бо тато че-
кає жнива,

Ще матуся старенька пече Вели-
кодню хлібину.
Я – щаслива... Щаслива! Бо каз-
ка не вмерла – жива!
Я – дитина...

А ЩО ЦЕЙ ДЕНЬ?...

А що цей день, ці ночі чи галак-
тики,
Зотлілі ватри, повені, вітри?...
Бундючні хмари порвані на
клаптики,
Щедротний яр, ще пнеться до-
гори.
Бажає світ не почесей, не праз-
ників,
А тиші просить, мирності... Аби
ж...
Крізь чорний дим підступно
і по-зрадницьки
Терзають землю бісові раби.
А що цей день?.. Ні тепло, ані
холодно –
Мізерні речі мовлять королі.
Удалині, за безпросвітним ови-
дом –
Іконостас від неба до землі...

Мчали схилами, бігли колами,
Лепетів вітрець попід лолями.
Де була весна – мряка стелиться,
Дні намолені, наче вервиця.
Намело снігів, відбуло й нема
Коляд-коляда, молода зима...
Дим пацьорками в небо тя-
гнеться,
Ніч – верстальниця, ніч – обі-
тниця...
То кудюю йшли? вже й забулося,
Лиш старий ліхтар тішить вулиці.
Сни розкидані не зібрати вже,
Не повернеться десь утрачене...
Стежка мічена, доля-схимниця,
З-поміж хмар густих – янгол ди-
виться...

Майдани, долі, сиві зграї,
Неправда, безвість, ордени.
І ті, що небо підпирають,
О, матінко, твої сини.
Столикі зайди, біди, слави,
Лукаві ліплять свій едем...
То де замолене «ізбави»?
А де Месія, Боже, де?!
Споконвіків напевне грішні...
Відлуння – дзеркало криве.
І «плила кача» в тиху вічність,
І до сих пір пливе, пливе...

Важко писати верлібри –
Легше ліпити зі снігу
Плачуть безхатки безхлібні,
Гнізда спустошілі, лігва
Війни, рови, сиротинці,
День догорає, як свічка
В торбі – нехитрі гостинці,
Рими, співальниці, вічка...
Сиплять у джницю мливо
Юрми крутих, різномастих...
Доц а чи сніг – неважливо
Інше ціную – не впасти б...

А хто сказав, що долю не бо-
лить?

І що лиш доля винна всім усю-
ди?
Минає час, вивершується мить,
У суєті земній – минають люди...
І хто кував, який земний коваль
Оту вселенську неспокійну кар-
му?
Комусь посмертно – почесі, ме-
даль,
А хтось славетний, в орденах –
задарма...
Відтак заплачмо, бо горять сві-
ти,
Святі престоли млою оповиті.
І хтось стягає (лиш не я, не ти)
Напевне Бог останню з себе свиту
Щоб заховати світ од голизни,
Бо хто крім Нього?... Люд мал-
лий, мізерний...
І прагнуть моці, почесей, каз-
ни,
Плетуть вінок Ісусові із терня...
Чиї гріхи або чия вина?
Пліч-о-пліч Мати, Син, предте-
ча, юда...
Отак йдемо... куди йдемо?...
хтозна...
Лиш не утратьмо віри, воля –
буде.

Обеліски, сліпці, одаліски –
В дикім шалі регоче біс.
Вже здається цей люд безмізкий
Аж по вуха загруз в ганьбі.
За копійку торгують братом
Без сумління і без вини.
Одчайдухам – неволя, ґрати,
А облудникам – ордени.
Чисте небо видать нескорю...
В сивім мороці – чорний крук.
І ховається рідне поле
Під захланний чужий каблук.
У вибоїнах – дні, дороги,
В небі місяць, мов тятява.
Жовті стерні скололи ноги...
Нам до світла б ще крок...ще
два...

Листи без адреси зворотної,
сиві путі,
Карти таро розшифровано,
тільки читуй.
Тремтячими пальцями книги
листаєш святі,
Шукаєш душі в оправданні ску-
пу молитви...
І вчора, і завтра, і навіть колись,
по нас,
Вершитимуть вежі грішні – свя-
тим на втіху.
І буде манити не свій, а чужий
Парнас,
І житиме віра про три чарівні
горіхи...
І будуть щасливо іти по своїй
землі,
Хтось матиме вілли, комусь за
добро воздасться...
У світі великому люди малі-малі
Як світ цей, широкі, лише небе-
са і щастя...

ТРИ ДОРОГИ!

1.

Розвінчані мости і три дороги,
Молитву шепчуть стомлені вуста.
Куди йдемо, між кулями, до
Бога?
Чи мо'до біса тягнемо хреста?..
...Бредуть у завтра підпанки
і злидні,
Печуть заграви, біди і борги.

І гомонять гутірки посполиті
Помежи трав язичницькі боги.
Солоний день, підсолений сльо-
зою,
Криваві німби в тихих янголят.
...А посивілі далі після бою
У вишині лелеками болять.

2.

Гаряча вись, стежки нерукот-
ворні,
Порожні будні, гнізда і доми.
Хтось простягає хліб черствий
Мадонні,
А хтось кричить: «Месію – розі-
пни!»
Чужа війна, безчинства, лжеза-
кони,
Рубці на душах, небі і стежках.
І бовваніють нерухомі жорна
На тридорогах, на семи вітрах...
Сталить хтось дух, а хтось уже
безстрашний
У світі воєн, заздрості, корид...
І лиш Франкове у борні не гасне:
«Бо нам призначено сесю скалу
розбить...».

Коли від землі до неба один лиш
крок
І ти, оминаючи прірви, ідеш до
сонця –
Стають зрозумілими повені,
безголосся...
Життя – урок...
Коли опускаєш крила, то лиш на
мить,
Щоб дали летіти мало стремлін-
ня – сили б.
Додай мені моці, мій досвітку,
світе милий!...
...А світ – горить...
Коли від роси до юги хвилина
лиш
Стараєшся зрозуміти все «до»
і «після».
Залиш своє слово у вірші, у ти-
хій пісні –
Себе залиш...

ЗГАДУЮЧИ ПРО ВИСОЦЬКОГО

Микола ЦИВІРКО

ТАУ КИТА

Цариною нестримного Еріха*
перейматися здатен не кожен.
Десь на дружній вечірці, за ке-
лихом,
жартома... А серйозно – не гоже!

Тож «захрипле сумління» в піс-
нях своїх
на реалії мусив зважати.
Зірка Тау із таукитянами –
мов застїлля з вином і салатом...

Бард наш трохи заплутався в
термінах,
зірку Тау «сузир'ям» назвавши.
Відстань весело скинув, мов
терни, і...
полетів... Ще тоді не назавше.

* Еріх фон Денікен – відомий швейцар-
ський дослідник палеоконтакту.

1973

Люблю тебе в цю мить,
Не криючись – глядіть!
Не «після» і не «до» горю в твоїм
промінні.
Сміюсь, слеза струмить,
Але люблю в цю мить.
Не хочу, щоб «колись», й не знаю
– в будучині.

Минуле – «я любив» –
Сумніше від могил –
Все ніжне у мені безкрилить і
триножить,
Хоча поет поетів говорив:
– Я Вас любив, кохання все ще,
може...

Так кажуть про покинуте, відцвіле
–
І в цьому жаль, поблажливість зву-
чать,
Мов про царя, який вже не при тро-
ні.
Шкодують так, якщо гальмують
стріли,
Що мали знищити вагань печать
і щодо «я кохаю» плombsи заборонні.

Люблю тебе тепер
Без клятв на кшталт афер.
Мій зараз вік стоїть – я вен не пе-
реріжу!
У час осяжний, упродовж, тепер
жену минулі я й майбутні диво-
вижі.

Прийду і вбрід, і вплав –
Хай й голову б поклав! –
Кайданами закутий, з гилями по
пуду.
Ти лиш не змусь – мені не до за-
бав! –
щоб після «я люблю» додав я ще
«і буду».

Є гіркота в цім «буду» – чи пові-
риш цьому.
Підроблений автограф, червото-
чина
І лаз для відступу, що десь-таки
чайть,
Безбарвна смерть на чаші дні са-
мому,
Теперішньому ляпас, якщо хоче-
те,
Як сумнів в тім, що я люблю в цю
мить.

Дивлюсь французький сон.
Часів тут скільки он!
Де в майбутті не так, в минулому
інакше.
Нестерпним бачиться мені по-
лон,
Де мовний стовп – ганебний був
би, радше.

Різниця наших мов!
Це крах надій немов.
Та вихід ми удвох шукатимемо
вперто.
Люблю тебе. Все подумки зборов.
І між часами грань волю стерти!

28 грудня 2017 року, м. Київ

Володимир ВИСОЦЬКИЙ
(Авторизований переклад
Миколи ЦИВІРКА)

Рубрику «Мить поезії» веде Василь
КЛИЧАК. E-mail: vc-prosvita@ukr.net

ЯК УКРАЇНСЬКА МОВА СТАЛА ЯБЛУКОМ РОЗБРАТУ

**Квітень 1918 року...
За проханням Центральної
Ради, німецька армія
окупує Україну. Офіційно
оголошено, що німецькі
війська прийшли для захисту
країни від більшовиків. Голова
Центральної Ради Михайло
Грушевський пише статтю про
«українсько-німецьке братство»,
про майбутнє «національне
відродження України».**

А в цей час у Києві помер старий чоловік. У цьому не було б чогось незвичайного (багато людей помирало), якби не одна обставина. Померлого звали Іван Семенович Левицький. Громадськість знала його під псевдонімом Нечуй-Левицький. Відомого українського письменника в самостійній Україні мали б поважати. Але, на превеликий жаль, помер Нечуй-Левицький у великій бідності в одному з київських будинків для однаків. Як же так сталося? До влади прийшли люди, які називали себе патріотами. Їхнім прямим обов'язком було потурбуватися про людину, яка зробила значний внесок у розвиток української літератури. Окрім того, Михайло Грушевський був особисто знайомий з Нечуєм-Левицьким. Свого часу саме Нечуй узяв під свою опіку тоді ще нікому не відомого гімназиста, став йому наставником у літературних заняттях, рекомендував до друку перші твори майбутнього голови Української держави. І тепер така невдячність. Чому?

Як відомо, до революції 1917 року в усіх сферах суспільного життя України (окрім західної частини, яка була в складі Австро-Угорщини) говорили російською мовою, яка для культурних українців була рідною. Люди малоосвічені говорили місцевими діалектами, деякі слова черпаючи з мови російської. Все це не подобалося діячам українського руху, зокрема М. Грушевському та І. Нечуй-Левицький вважали, що необхідно вдосконалити українську мову, при цьому Іван Семенович був упевнений, що мову слід розвивати на народній основі, опираючись на сільські нарчіччя Центральної України. А його учень стояв на іншій позиції. Переїхавши в 1894 році на Галичину, він потоваришував з тутешніми українофілами, які вважали, що мова російської України дуже зросійщенна, а тому не гідна стати основою української літературної мови, тож заміняли у творах народні слова запозиченнями з польської, німецької та інших мов. Іван Семенович теж вважав за необхідне боротися зі зросійщенням, навіть дякував Грушевському за «виправлення помилок» у своїх творах, але з часом

«виправлень» ставало все більше. Цілу бурю емоцій викликало надруковане 1903 року видавництвом «Вік» нове видання «Рибалки Панааса Крутя». Іван Семенович побачив у надрукованому тоді тексті псування його мови і, не сказавши ані слова видавництву, вжив рішучих, усупереч своїй лагідній вдачі, заходів – пішов до книгарні «Київської Старини» і звелів припинити продаж книжки. Ніхто тоді не впізнав у розгніваному авторові тихого, спокійного, завжди розважливого й до всіх ласкавого Івана Семеновича. Вперше почувлися гострі виступи проти «партії», що «обгаличано» його мову, звучали послання на те, що «в нас так не говорять». І вперше Іван Семенович, такий неохочий до листування, просто засипає своїх кореспондентів не листами навіть, а цілими трактатами, в яких повно скарп, нарікань проти «старого правопису», «галицьких форм». «Як напечатете мою «Бабу Палажку» старим правописом, – писав він до Б. Грінченка, – то це буде ще один терен на моїй стежці, в мене од цього всього – болить душа». Невідомо, чим би все закінчилось, якби не зміни в Росії. В 1905 році була скасована заборона на україномовні видання. Тому на Галичині стали відкриватися видавництва, друкуватися газети, журнали українською мовою під керівництвом М. Грушевського. Але тут стало зрозуміло, що створювати мову на папері набагато легше, як нав'язувати її людям. Така рідна мова з великою кількістю польських, німецьких і вигаданих слів ще могла існувати в Австро-Угорщині, але в «російській» Україні «галицьке творіння» сприйняли як абракадабру. Нечуй-Левицький тяжко переживав невдачу. Він намагався ще раз пояснити Грушевському, що з утворенням нових слів перестарався, але, на жаль, не був почутим. І тоді Іван Семенович виступив публічно. Свої погляди письменник виклав у статтях «Сучасна часописна мова на Україні» і «Криве дзерка-

ло української мови». Він протестував проти штучної колонізації української мови, заміни народних слів іншомовними, наводив конкретні приклади. Так, замість народного слова «держать», вказував Нечуй, вводять слово «тримати», замість народного «ждать» – слово «чекати», замість «предложили» – «пропонували», замість «ярко» – «яскраво», «учебник» – «підручник», замість «на углу» писали «на розі» (Нечуй писав: «Що за дивина: будинки й вулиці були з рогами, чого ніде на Україні я ще не бачив»). Польським впливом пояснював письменник введення форм «для народу», «без закону», «з потоку», в той час як в Україні говорять: «для народа», «без закона», «с потока». Також Іван Семенович був проти «реформи» з введенням апострофа і букви і: «селяни тільки очі витріщають та все запитують мене, чому висять над словами ці хвостики». Письменник наполягав на тому, що українську літературну мову не варто створювати на польсько-галицькому діалекті, тому що це не українська, а псевдоукраїнська мова. Та Грушевський говорив про те, що, неологізми в мові, спочатку незвичні, потроху будуть вживатися і через кілька поколінь стануть рідними і навіть приємними. Однак такі пояснення нікого не переконали. Як писав Нечуй-Левицький: «Прибічники професора Грушевського вороже ставляться до мене. Хоча їх стає все менше, тому що люди зовсім не купують галицьких книжок, і Грушевський лише зараз переконався, що його план зазнав повного краху. Його «Історію України-Русі» ніхто не читає».

Іван Семенович жив у царській Росії на пенсію, але в 1917 році її не стало. Україна стала самостійною. Пенсію платити перестали. Старий письменник залишився зовсім без грошей. Деякий час допомагали знайомі, зокрема Марія Грінченко (вдова Бориса Грінченка) намагалася турбуватися про призначення письменникові допомоги. Зверталася до Міністерства культури. Усі чиновники обіцяли допомогти, але обіцянок своїх ніхто не поспішав виконувати. А нещасний дідусь опинився в богадільні й повільно згасав від хронічного недоїдання. Як згадував С. Єфремов: «Жаль дивитись було на цього старенького, самотнього одлюдька, що видимо занепадає і не знає, що з собою робити, хоча й переносив з філософічним супокоем неодоли й прикrostі нового життя, які раптом його обсіли. Сусіди лих, харчувався абияк і вже не мав того чепурного вигляду, до якого звикли всі, хто його зазнав давніше. Він жив тільки в літературі й літературою; всі інтереси

його були тут і поза літературою не було в його нічого на світі, не було навіть особистого життя». Вже потім, коли письменник помер, діячі Центральної Ради заявили, що хотіли призначити йому пенсію, навіть прийняли таке рішення, але вже було пізно. Наївна брехня людей, кожен з яких міг дати потрібну суму просто зі своєї власної кишені. І тисячу разів мав рацію галицький поет Осип Маковий, який засудив діячів Центральної Ради «високорозумних ліліпутів-політиків», які розпоряджалися мільйонами, але пошкодували зовсім трішки грошей для того, хто ліліпутом не був...

Ховали письменника з почес-тями, з пафосом. За рахунок держави. Правда, перед цим тіло небіжчика таємно перевезли в Софіївський собор, а при ньому навіть чистої одежини не було. На похорон прийшли тисячі людей, зокрема і представники керівництва, можливо, й сам Грушевський. Ну а твори Нечуя-Левицького на той час пішли в забуття. Між іншим, вони актуальні й зараз. Створена на Галичині мова була включена в шкільну програму під час радянської українізації 1920-х років і в ній залишилася. За кілька поколінь вона стала звичною. Прогноз Грушевського здійснився. Але здійснився і прогноз Нечуя: звичне все одно не стало рідним. Не секрет, що навіть ті, хто називає українську мову рідною, зізнаються, що їм легше говорити російською. Пояснюють цей «парадокс» російщенням чи ще чимось. Але слід почитати забути праці Нечуя-Левицького. Багато стане зрозумілим. Іван Семенович мав рацію. За це і поплатився. З великим болем у серці згадував С. Єфремов: «Одинокий і опущений, занедбаний і забутий, помер Левицький 2 квітня 1918 року в страшній своєю репутацією «Дегтерівці», і лиш його смерть викликала була пізні жалі за наше невміння обставити якимось пристойно холодною старість наших заслужених працівників, людей, що мали право на більшу увагу, хоч права того й не подавали «ко зысканию»...

Тамара БЛОХІНА,
молодший науковий співробітник
Стеблівського літературно-
меморіального музею
І.С. Нечуя-Левицького

Павло ПАРАСКЕВИЧ

філологічних наук, доцент, член правління Таврійської фундації (ОВУД) з 1968 по 2003 рік працював у Херсонському державному педагогічному університеті (нині – ХДУ). Ветеран війни та праці. Відмінник освіти України. Нагороджений орденами «Отечественной войны» II ст., «За мужество» III ст., медаллю «За отвагу».

Автор посібників «М. М. Коцюбинський. Життя і творчість у портретах, ілюстраціях, фотографіях, документах» (1968 р.), «Микола Чернявський. Життєвий і творчий шлях» (1993 р.), «Сторінки літературної Херсонщини» (Випуск 1 і 2 1999 р., 2001 р.), «Олесь Гончар і Херсонщина» (2004 р.), «Статті, тези, есе, інтерв'ю» (2017 р.). З 1992 року він є активним діячем Всеукра-

БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ

Відповідно до рішення Центрального Правління Всеукраїнського товариства «Просвіта імені Тараса Шевченка» 30 червня 2018 року медаллю «Будівничий України» нагороджено найстаршого та найавторитетнішого просвітянина Херсонщини, кандидата філологічних наук, Почесного професора Херсонського державного університету, Почесного Громадянина міста Херсон, видатного вченого Параскевича Павла Кіндратовича.

Життєвий шлях Павла Кіндратовича Параскевича довгий і непростий: були успіхи й розчарування, знахідки та втрати. Але й сьогодні Павло Кіндратович постійно в русі, у роботі, в активній громадській діяльності. Народився Павло Параскевич 30 червня 1921 року на мальовничих просторах Хмельниччини, у селі Лапківці в селянській родині. Жага до пізнання прекрасного, нового привела молодого ентузіаста на філологічний факультет Ужгородського державного університету (нині Національного), який він закінчив з відзнакою. Наступною сторінкою в житті просвітянина стала аспірантура, а результатом плідної наукової роботи був успішний захист кандидатської дисертації. Поряд з науковою роботою, Павло Кіндратович активно торував шлях на освітній ниві – працював учителем української мови та літератури.

Херсонський період життя просвітянина розпочався з 1968 року. Павло Параскевич наполегливо й сумлінно пройшов шлях від викладача до доцента й завідувача кафедри української літератури Херсонського державного педагогічного інституту. Справедливий, добрий, скромний, щирий Павло Кіндратович став наставником кількох поколінь науковців, учителів Херсонщини і не тільки. Кандидат

П. Параскевич і О. Гончар

їнського товариства «Просвіта імені Тараса Шевченка» на Херсонщині. Творчий доробок Павла Параскевича містить чимало наукових робіт, присвячених творчості Михайла Коцюбинського, Андрія Малишка, Остапа Вишні, Миколи Чернявського та багатьох інших українських письменників. Пан Павло чимало часу й сил присвятив дослідженню творчості Олесь Гончара та поширенню цих досліджень, ушануванню імені видатного українського письменника. Тож і в ці дні, завдяки допомозі Херсонської обласної ради, побачила світ вже нова, доповнена новими творами та документами, книга статей і нарисів Павла Параскевича «Олесь Гончар і Херсонщина», присвячена сторіччю від Дня народження Олесь Терентійовича.

У свої 97 Павло Кіндратович Параскевич стоїть на чатах захисту рідної мови, відродження історичної пам'яті, утвердження української державності, національної духовності й культури.

Олег ОЛЕКСЮК,

Голова Херсонського обласного об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка, поет, член НСПУ

ОСВІТА З ПРАВ ЛЮДИНИ: ТЕРНИСТИЙ ШЛЯХ ДО ВИЗНАННЯ

Які цінності сучасної молоді людини? Якою мірою творчість відкриває шляхи до популярності й визнання? Як самоосвіта з прав людини допомагає кожному з нас?

Над цими та іншими актуальними викликами сьогодення по-дорослому розмірковували учні школи № 126 під час роботи ігрового прес-клубу в шкільному літньому таборі (гурток «Лідерство – запорука успіху» ЦДЮТ № 5 Харківської міськради). Під час практичного заняття, що відбулося 8 червня теплої літньої пори, його учасники змогли ознайомитися з творчими доробками юних і молодих авторів. А ще поговорити. Пошукати відповіді на запитання, що їх хвилюють.

Ідея в тому, аби учні могли на власні очі побачити й переконатися, що їхні молоді земляки вже мають певні досягнення. Молоді автори та слухачі створили діалог на шляху до порозуміння. Виявляється, самовдосконалення є справжньою цінністю сучасної молоді людини. Але ми не звикли про це багато говорити.

Насправді варто сказати про головне. Зацікавленим і вмотивованим учням сьогодні відкриваються цікаві можливості, які виходять за межі уроків позашкільної освіти.

Прикладом і підтвердженням цього є активні гуртківці, що стали гостями ефіру. Дівчата поділилися з підлітками своїми здобутками та досягненнями. Випускниця 126-ї школи, а нині 16-літня студентка Валерія Нагорнюк розповіла про обрану нею тему есе з прав людини. До речі, Валерії було вручено сертифікат (І місце) і цінні подарунки від оргкомітету конкурсу та його організатора Хмельницького університету управління та права. За це хочеться подякувати організаторам, які не залиша-

Катерина ПСАРЬОВА

ють поза увагою ініціативність і працю юних авторів, що взяли участь у конкурсі разом зі студентами-правниками.

З метою реалізації Всесвітньої програми освіти у сфері прав людини (прийнятої ООН у 2004 р.), Хартії Ради Європи «Освіта для демократичного громадянства та освіта з прав людини» та Національної стратегії з прав людини (Указ Президента України № 501/2015), Хмельницький університет управління та права за підтримки Представництва ЄС в Україні, Головного територіального управління юстиції у Хмельницькій області, Адвокатської контори «Місяць і партнери» оголосили та провели конкурс творчих робіт (есе) для студентів юридичних факультетів вищих навчальних закладів та учнів 9–11 класів Хмельницької області.

А 7-класниця Катя Псарьова (яка теж посіла I місце в конкурсі серед студентів) розповіла про свій досвід участі в програмі «Інтеграція через діалог» за підтримки європейських інсти-

туцій, організованій ГО «Нова Доба». Словом, усі зацікавлені та небайдужі діти й педагоги шкільного літнього табору змогли дізнатися чимало цікавого.

Освіта з прав людини розкриває очі на реальність сьогодення, спонукає до роздумів про взаємовідносини влади і суспільства.

Звичайно, участь у різних таких проектах потребує великої роботи і гуртківців-авторів, і їхнього педагога. На превеликий жаль, на державному та місцевому рівні педагогічна зарплата навіть не досягає рівня «мінімалки». Також не виплачують премій, що аж ніяк не сприяє мотивації та не відповідає економічним реаліям сьогодення.

Отож, країна справді має таланти серед дітей та дорослих, але при цьому тернистим і нелегким є шлях до успіху та визнання...

Леонід ГАПЄЄВ,

керівник гуртків «Медіакультура» і «Лідерство»

ЦДЮТ № 5 Харківської міськради, член Національної спілки журналістів України

ЖИВОПИСНЕ ПОЛОТНО «ВЕЛИКОДНІ ДАРУНКИ» ЯК ОДНА ІЗ ЗНАКОВИХ КАРТИН ВІДОМОГО БУКОВИНСЬКОГО ХУДОЖНИКА ІВАНА БАЛАНА

Живописне полотно «Великодні дарунки» як одна із знакових картин відомого буковинського художника Івана Балана

Іван Балан – художник (живопис, графіка), колекціонер старожитностей, громадський діяч. Член НСХУ з 1992 року. Заслужений художник України (2009). Лауреат обласної літературно-мистецької премії імені Сидора Воробкевича (2011). Нагороджений ювілейною медаллю «25 років незалежності України» (2016). Народився 2 серпня 1941 р. на Тернопільщині. У 1975 році закінчив Український поліграфічний інститут імені Івана Федорова у Львові. Керував дитячою художньою студією, викладав у Чернівецькому культурно-освітньому училищі, працював художником у Чернівецькому державному університеті й Чернівецькому художньому фонді Спілки художників України. Учасник обласних, Всеукраїнських, закордонних виставок. Твори зберігаються в музеях і приватних колекціях. Провідна тема буковинського мистця – історія, куль-

Іван БАЛАН

спіралей – символ вічного руху, пульсації життя. Незважаючи на те, що з кожним роком покоління змінюються, традиції нашого краю – вічні.

Натюрморт художника не перевантажений, хоча в ньому є велика кількість предметів. Тут усе гармонійно – полотно написане абсолютно унікальною манерою передачі композиції: великий простір, на якому предмети прописані чітко й детально. Кожній речі художник приділяє велику увагу: тонко змальовує рослинні та зооморфні мотиви розпису полив'яного виробу, скульптурну пластику сирних іграшок, орнаментальні мотиви воскового розпису писанок. Досконало передано й матеріальність усіх предметів. У кожному мазку художник прагне відобразити пульсацію життя, дух старовини. Він вкладає в предмети ту силу й динамічність, які надають їм життя.

Композиційним центром на полотні є серветка з писанками. Сирні іграшки побудовані в лінійному ритмі, що зв'язує окремі частини в єдину композицію, врівноважуючи її. Завдяки цьому прийому робота видається динамічною. Помітне професійне володіння автора ефектами освітлення, використання повітряної перспективи для створення відчуття тривимірного простору.

Сонячні, чисті й ніжні відтінки натюрморту зливаються у справжню музичну гармонію. Сирні вироби написані в пастельних тонах, що контрастно виділяються на фоні. Наче скатертину, в зеленуватих тонах фактурно прописана трава, її простір віялом розкривається, обтікаючи та обволікаючи всі предмети, створюючи між ними певне напружене поле.

Художник на полотні пише сирні іграшки: олені, коники зі збруєю, осідлані, з бербеницями та з вершниками. Сирна пластика – унікальний вид народного мистецтва, характерний для буковинського підгір'я, запозичений від гуцулів. Такі іграшки є релікта-

ми давніх світоглядних вірувань, зберігають давню символіку і є культово-магічним атрибутом та оберегом. Особливу увагу слід звернути на символи коня та оленя. Кінь – символ динамічної сили, мудрості, плину часу, відданості у праці, у щоденних турботах. Олень – давній символ, що асоціюється з Сонцем, світлом, відродженням, силою та благородством, відвагою і чистотою, є символом чоловічої душі.

Керамічний куманець – яскравий зразок косівської кераміки, що ввібрала в себе традиції гуцульського гончарного промислу. Особливо цікавий рослинний орнамент, у якому бачимо виразні динамічні елементи квітів, листочків, стебел; тут акцентуються пластичні, гнучкі лінії з домінуванням жовто-зелених відтінків на молочному тлі. Центральним мотивом є корова. В українській народній традиції корова – символ плодючості, материнства і добробуту. Вона є уособленням Матінки-Землі, богинею неба, яка своїм молоком напоює лани, її молоко – символ благодатного дощу.

По центру в нижній частині картини струменить складками біла зім'ята серветка, поряд лежать три буковинські писанки, ніби опираючись її рухові. Зразками для них були найкращі писанки Путильського району з села Розтоки. Вишукані форми стилізованого орнаменту на кожній з них складаються в одну гармонійну композицію.

Тло однієї з писанок червоне, що символізує любов, радість життя, силу, здоров'я, відродження. Композиційно вона поділена на сферичні меридіальні та полюсні пояси. Це – двадцять чотири частини, в яких розміщується символ коня з сонцем. Кінь – символ чоловічої основи у природі. Сонце зображене тут у вигляді кола з променями, що означає небесний вогонь. На верхніх і нижніх полюсах написаний центричний мотив – зоря, також символ сонця. Ця шестигонна зірка означає шість сторін горизонту і співвідноситься з небом.

Дві інші писанки технологічно виконані дещо складніше. Їхня орнаментика – на чорному тлі. Чорний – образ весняної землі, що прокидається від тривалого сну. І все ж головним символом на цих писанках є кінь. Тут існують ком-

І. БАЛАН – голова журі 35 обласної виставки конкурсу творчих робіт учнів художніх шкіл та шкіл мистецтва Буковинський розмай, 2016

позиційні схеми з розміщенням орнаменту на двох бокових частинах яйця з меридіальним поясом та в чотирьох прямокутних рапортах на екваторіальному поясі. Присутній мотив гілки-сосонки – символ здоров'я, вічної молодості, росту і безсмертя. Є й безконечник, що означає вічність. Решітка доповнює мотиви писанкового розпису, за давніми повір'ями такий символ має силу оберегу від злих духів. Ці писанки цікаві лаконічністю форми, складністю орнаменту, гармонією кольорів.

Підсумовуючи мистецтвознавчий аналіз художнього твору Івана Балана, можна дійти висновку, що він виконаний з тонким відчуттям синтезу народного та професійного мистецтва. Тому описана картина може слугувати джерелом дослідження матеріальної культури нашого краю.

Альона БЕЖЕНАР,
мистецтвознавець

тура та природа України.

«Великодні дарунки» – таку назву має одна з картин талановитого майстра пензля Івана Балана. Це живописне полотно художник створив у зрілий період своєї творчості – у 1992 році. Картина близька до реалістичного напрямку, позначена великим багажем знань з етнографії, культури та історії Буковини. За жанром – традиційний натюрморт. Косівський керамічний куманець, сирні іграшки, буковинські писанки. Вони зображені на просторах зелених полів – усе це символи етнокультури рідного краю. Художній твір сповнений глибокого філософського змісту і має символічний аспект.

На своїй картині І. Балан символічно розділив земну й небесну сфери. Край стола, наче горизонт, як символ межі між світами. А стилізовані хмари у вигляді

ПЛАСТИКА ЛЕМКІВСЬКОГО РІЗЬБЛЕННЯ

У Національному музеї українського народного декоративного мистецтва відкрилася виставка «Пластика лемківського різьблення». Музей не вперше звертається до лемківської тематики: кілька років тому тут була виставка, присвячена лемківському художникові-самородку Никифору Дровняку, ініційована Музеєм Никифора в Крилиці (Польща).

На виставці представлено роботи 38 різьбярів, серед яких відомі династії Сухорських, Одрехівських, Кицаків, Орісиків, Долинських та інших майстрів. Ця колекція зібрана музеєм упродовж кінця 40-х – 80-х років минулого століття на різноманітних виставках, де ці роботи закуповувались. Так у його фондах опинилися 240 робіт, значна частина яких експонується на виставці. Про це розповіла на відкритті виставки директор музею Адріана Вялець.

Голова Київського товариства «Лемківщина» ім. Богдана-Ігоря

Антонича Михайло Мацієвський розповів про лемків, депортацію їх з рідних земель.

Володимир Хижинський, доцент кафедри художньої кераміки, дерева, скульптури та металу Київського державного інституту декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука сказав, що роботи вражають майстерністю, неперевершеним володінням матеріалом, цікавою стилізацією. На загал дерев'яна пластика маловідомою поціновувачам мистецтва. Її необхідно популяризувати, вивчати. Є дуже багато матеріалів для роздумів, дискусій, мистецтвознавчого аналізу.

Юрій Бондар – працівник банку, а ще дослідник, колекціонер різьблених робіт. Він підкреслив, що лемки, на відміну від західних різьблярів, у своїх роботах зображують сюжети, де закладена якась історія. Відкрив для себе лемківське різьблення, коли до його рук потрапила книга Степана Кіцака. Розглядаючи ілюстрації, був здивований художнім рівнем поданих у книзі робіт. У 2013 році на «барахолці» побачив деякі з них по 200–400 грн. Нині в його колекції понад 200 робіт, з них близько 50 – лемківська різьба.

Виставка вражає філігранністю робіт. Сценки з життя етносу, колоритні типажі з тонко переданою емоцією, птахи та звірі в природних умовах, сувенірні вироби – всі ці роботи притягують, віддають відвідувачам усю позитивну енергетику, з якою майстри з різьблення творили свої шедеври.

Виставка триватиме до 3 вересня 2018 року.

Данута КОСУРА

Продовження.

Початок у №№ 17–24, 26, 28, 29

Дмитро ЧОБИТ

ТРАГЕДІЯ ГУТИ ПЕНЯЦЬКОЇ

ПРИЧИНИ, ПЕРЕБІГ, НАСЛІДКИ

ПРО «РЕНЬКАВІЧКИ», «ПАТРІОТІВ» ДВОХ НАРОДІВ ТА ПРИДУРКІВ ДВОХ ДЕРЖАВ

Емоції замість фактів

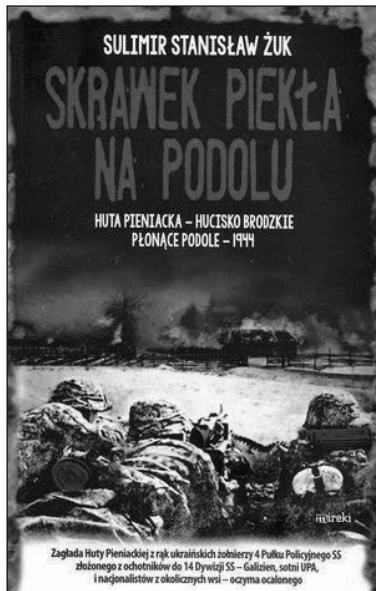
Найактивнішим експертом з питань трагедії Гути Пеняцької у теперішній Польщі вважається Сулімір Станіслав Жук, 1931 року народження. Він виступає з лекціями на велелюдних зібраннях, доповідями на конференціях, дає інтерв'ю, навіть видав книжку. Зафіксовані на відео його виступи є в Ютубі і будь-хто їх може подивитися. Усюди Суліміра Жука іменують очевидцем злочину у Гуті Пеняцькій.

Усі виступи та публікації Суліміра Жука побудовані не на фактах, а виключно на емоціях. Під час кожного публічного виступу він пускає сльози, витирає хустинкою очі, вибачається і це справляє враження – усі йому співчують, вірять кожному його слову та услід за ним пронизуються ненавистю до українців, яких той пан на всі лади оббріхує та приписує їм нелюдські жорстокості.

Особливо емоційними виглядають розповіді Суліміра Станіслава Жука про так звані «рєнькавічки», тобто рукавиці. Він цю історію без угаву повторює скрізь – то головний стрижень його «свідчень».

За словами С. Жука, бандерівці живцем здирали шкіру з поляків від локтя до пальців і робили так звані «рєнькавічки». «Ті «рєнькавічки» твердить С. Жук – були предметом особливої гордості в УПА і кожен боець носив такі «рєнькавічки» прив'язані до свого пояса. У кого було більше польських «рєнькавічків», то його вважали кращим бійцем УПА». Отакий зловбий міф, але пан Сулімір його пояснює в деталях, плаче, а за ним ридеє уся аудиторія залу, телеглядачі і користувачі Інтернету. Звісно, усіх хто повірить у цю «жуківську» маячню охоплюють найгірші почуття до українців.

Мабуть, що від маячні Суліміра Жука про так звані «рєнькавічки», теперішні московські політтехнологи запустили в прокат не менш дику, але дуже емоційну небилицю про розп'ятого на хресті українськими солдатами на Донбасі п'ятирічного росіянина. Цей сюжет, із розповіддю феєсбешної провокаторки і брехунки, як і сулімірівську параною, показували по російських телеканалах неодноразово. І це в той час, коли росіяни вирізали полоненим українським хлопцям геніталії та відрубували сокирою руку із тату тризуба – державного гербу України. Про відрубану руку і відрізані геніталії – то факт, а ось про «розп'ятого хлопчика» і «рєнькавічки» – то огидна брехня.

Обкладинка книги С. Жука

Але оповіді Жука про «рєнькавічки» польський глядач прийняв за чисту монету.

Ось лише два із численних відгуків в Інтернеті: «Виступи пана Суліміра Жука найкраще описують те, що там відбувалося», «Рєнькавічки... Бракує слів для обурення! Як людина може щось подібне іншій людині зробити? Як?».

Очевидець того, чого не бачив

І хоча у день трагедії, тобто 28 лютого 1944 року, С. Жука у Гуті Пеняцькій не було – його називають очевидцем, що безумовно не є достовірним, бо він дізнався про знищення Гути щойно наступного дня, тобто 29 лютого 1944 року, а прийшов туди у розвідку лише 1 березня 1944 року і дивився на згарища здалеку – з лісу. Тобто Сулімір Станіслав Жук не міг бути очевидцем того, чого не бачив – знищення села, він очевидець лише наслідків воєнного злочину.

Родина викривача

Аби краще зрозуміти суть «свідчень» С. Жука, потрібно дещо сказати про нього самого та його родину.

Під час одного з публічних виступів Сулімір Станіслав Жук сказав про себе так: «Народився я у Варшаві, мій батько теж народився у Варшаві, але моя мама народилася у Гуті Пеняцькій».

Батько Суліміра, якого він не називає по імені, воював в армії Пилсудського, брав участь в польсько-українській війні 1918–1919 років та у війні з більшовиками. Зазнав важкого поранення в плече під Києвом і став інвалідом – у нього добре не працювала права рука. (Zuk Sulimir Staniclaw. Pulk «Baszta»/https://www.1944.pl/archiwum – historii –

mowionej /sulimir – Stanislaw – zuk, 175. html).

Під час польсько-української війни 1918–1919 років батькові, як пише Сулімір, «дуже сподобалася країна Подолія». На початку 1920-х років він сюди прибув у село Гутисько Брідське як осадник.

Польська держава з метою ополчення українських земель масово переселяла сюди поляків із самої Польщі – тут їх називали осадниками, від слова «сада», тобто «обійстя», «хутір». Осадників заохочувала держава Пилсудського, надавала їм найкращі землі, виділяла кошти для спорудження будинків, господарських споруд, колодязів, закупівлю сільгоспреманенту, худоби, живності, насіння. На особливого рахунку перебували воєнні інваліди – їм надавалися ще більші кошти.

Вибравши собі місце на Гутиську Брідському, батько Суліміра збудував тут, як він пише, триповерховий мурований будинок та великий господарський двір, посадив сад, завів пасіку. Цю господарку Сулімір Жук називає «наш маєток».

Батько Суліміра одружився на дівчині з сусідньої Гути Пеняцької, з роду Керебків; її мама, тобто бабця Суліміра, була чистокровою австрійкою з Відня і в роки німецької окупації виробила документи фольксдойчера. Про це в одному із своїх публічних виступів сказав сам Сулімір Жук: «Так, так моя бабця була фольксдойчером».

Про те у який спосіб варшав'янин, інвалід на праву руку, вів сільське господарство на Гутиську Брідському свідчать слова Суліміра. Їхня сім'я приїжджала до свого маєтку у Гутиську Брідському лише на літо, а восени перебиралися у Варшаву. Тобто у Гутиську Брідському на його великій земельній площі, фермі, паціці, біля коней і корів працювали наймані селяни – мешканці сусідніх сіл, з якими у Жуків чомусь не склалися добрі відносини – то видно із численних нарікань на українців.

Початок Другої світової війни застав родину Жуків у їхньому маєтку в Гутиську Брідському. Прийшли совети і допитувалися маму, що то за будинок, вони не вірили, що він «мешкальний», тобто житловий, і перепитували чи то не школа.

Уже восени 1939 та взимку 1940 року більшовики вивозили на Сибір десятки тисяч поляків з числа так званих буржуїв, поміщиків, глитаїв, поліцаїв, офіцерів та інших «ворогів народу». З Бродів вивезли навіть сім'ї директора гімназії Владислава Солтисяка та

викладачів. Батьків Суліміра така доля оминула – вони благополучно перебули у своєму маєтку в Гутиську Брідському аж до 1944 року та пережили тут і більшовиків (1939–1941) і німців (1941–1944).

Під час відступу німців, влітку 1944 року родина Суліміра залишила свій маєток у Гутиську Брідському і разом з ними від'їхала до Варшави, де знаходилися під час Варшавського повстання у серпні-жовтні 1944 року.

Пан Сулімір хвалиться, що його мама вільно володіла німецькою мовою, і це у багатьох випадках допомагало їм у житті. Але найправдоподібніше, що родина Жуків, як і Керебків (бабці – австрійки з Гути Пеняцької) виробили документи фольксдойчерів. Тобто

ків залишилися у своєму маєтку неспроста.

Тобто, сімейство Жуків на українській землі прекрасно ладило з усіма окупантами: більшовицькими, польськими і німецькими – лише українці їм чомусь заважали.

«Патріоти» двох народів

Про те, що сім'я Суліміра Станіслава Жука належала до фольксдойчерів свідчать не лише його слова про «бабцю-фольксдойчерку», а й такий факт.

У своїх публічних виступах, які є в Ютубі та автобіографічних спогадах, з якими можна ознайомитися в Інтернеті, Сулімір хвалиться, що у їх маєтку в Гутиську Брідському знаходилося багато різноманітної зброї: гвинтівки, карабіни, патрони, шаблі, грана-

Сулімір Жук

поляки їх вважали поляками, бо говорили польською мовою, а німці – арійцями по крові. Оскільки мама вільно володіла німецькою мовою і мала німецьке походження, то відомство Гімлера мусило їй надати документи фольксдойчера найвищої першої категорії. Ось вам і пояснення, чому поляки разом з німцями спокійно відступили аж у Варшаву, де за словами Суліміра брали участь ще й у Варшавському повстанні.

А тепер кілька слів про батька Суліміра. Він прекрасно володів російською мовою, бо на ній, за словами сина, закінчив навчання у варшавській гімназії, ще до Першої світової війни. Російська мова для нього була «бардзо пенькною» («дуже гарною»). Неважко здогадатися, чому, цього за мірками більшовицької влади, глитаїв, НКВД спокійно залишило у Гутиську Брідському, висилаючи поголовно сім'ї усіх менш-більш відомих поляків: адвокатів, викладачів шкіл і гімназій, не кажучи вже про так званих «експлуататорів трудового народу – буржуїв і поміщиків». Цілком очевидно, що сімейство Жу-

ти. Усе це вони тримали у своєму домі впродовж усіх років війни.

Зазначу, що за зберігання зброї німці всіх розстрілювали на місці, але серед прав, які отримали від гітлерівців фольксдойчери, було право мати бойову зброю. Ось і відгадка.

Тепер таке. Мешканці Жаркова і Пеняків не раз стверджували, що у Гуті Пеняцькій і Хобутисі прожигало немало поляків-фольксдойчерів, тобто таких собі «патріотів» двох народів – польського та німецького. Хто б не переміг, а вони завжди будуть на коні. До таких вершників-умільців належала і родина теперішнього міфотворця та українофоба Суліміра Станіслава Жука, «патріота» хоч куди.

Дитячий садизм поляків

Про один з таких випадків розповів Петро Коць, 1931 р.н. із Жаркова, спогади якого ми публікуємо в окремому розділі. У них є такий опис події.

Було то влітку 1943 року біля присілка Хобутиха, що на правому березі витоку Серету, у 2-х км від Гути Пеняцької і 1 км від Жаркова. ►

► Хлопці із Жаркова там чимось бавилися, їх спіймали старші за них поляки. Молодшому братові Петра Коця Ярославу, який мав 8 років, поляки ножами повірили хрестики через усі п'яти при цьому лаючи малого та обзиваючи «пшеклетий українець». Ярослав, стікаючи кров'ю, на пальцях ніг ледве добрався до гори де стояла хата Коців на краю Жаркова з боку Хобутихи. На крики сина прибіг батько і заніс скривавлену дитину додому.

Ярослав Коць розповів, що польські хлопці були такого ж віку як брат Петро, тобто вони мали 12–14 років.

Малий Ярослав Коць майже місяць не міг встати на ноги – організм ослаб від втрати крові, а рани на п'ятах заживали повільно.

Як стверджує Петро Коць, у польській колонії Хобутихи усім заправляли три бойовики-осадники: Михайліцький, Керебка і Чижевський, усі вони мали статус фольксдойчерів. Очевидно, що під впливом їх розмов у сім'ях і виховувалися їхні діти та діти родичів, які влітку тут гостювали. Ось чому польські хлопці, віком 12–14 років, різали п'яти восьмилітньому українцеві Ярославу Коцю та ще й примовляли «пшеклетий українець».

Керебки – то близькі родичі панства Жуків із Гутиська Брідського, у них часто гостював Сулімір Станіслав Жук у юності. Йому тут, у країні Подолії, теж усе дуже подобалася, окрім українців.

Сулімір Жук пише про Гуту Пеняцьку, Хобутиху, хвалитися, що усі ці місця, де у нього проживали родичі, він дуже добре знав і міг пройти по них навіть темної ночі.

Цей поляк-фольксдойчер, оповідач про страшні злочини українських націоналістів, часом не знає про вирізання хрестиків на п'ятах українських дітей у Хобутиці? Може б про це оповів. Публічно, у Варшаві та в Югуб помітив? А чому б і ні?

Хто вони – юні польські садисти з Хобутихи?

В опублікованих матеріалах польського слідства прізвища свідків чомусь не розкриваються – вказують лише першу букву. Однак у свідченні Леопольда К., який проживав у колонії Хобутиха, є така фраза: «Знаю, що серед помордованих є моя сестра Людвіга Керебка, народжена у 1928 році». (Bakowski W. Zagłada Nuty Pieniackiej. – S.132). Звідси висновок, що свідок і колишній мешканець польської колонії Хобутиха – то не хто інший як Леопольд Керебка, 1930 р.н.

Керебки були фольксдойчерами – про то у польському відео про Гуту Пеняцьку обмовився Сулімір Жук – внук Керебків. За словами жителя Жаркова Петра Коця головними польськими шовіністами – україноненавистниками у колонії Хобутиха були Михайліцький, Керебка і Чижевський (свідчення П. Коця). Ке-

Владислав Рачкевич, Президент Польщі у вигнанні (1939-1947)

ребки – то родичі Суліміра Станіслава Жука.

Свідок з матеріалів польського слідства Леопольд Керебка родом із колонії Хобутиха, народжений у 1930 році. Його двоюрідний брат Сулімір Керебка – з 1931 року. У 1943 році їм було по 12–13 років. Якраз того віку польські хлопці ввіймали біля Хобутихи 8-річного українця із Жаркова Ярослава Коця і страшенно його скалічили – повірили ножицями хрести на п'ятах. При цьому лаялися по-польськи та називали малого «пшеклетий українець».

Виходить якась дуже дивна фантазмагорія. Керебки стали на українських землях колоністами, отримали землю і допомогу від польської держави, збудували хати і господарства, як і усі осадники. І вже через якихось 15 років їм дуже не сподобалися українці в Україні.

Панове Жуки і Керебки, а чому ви сюди їхали аж із Варшави? Вирізати хрестики на п'ятах дітей – «пшеклятих українців»?

Корені ненависті поляків-осадників

Про причини ненависті поляків-осадників, таких як панство Жуків, до українців можна зрозуміти із наступного.

Батькові Суліміра Жука дуже сподобалося Поділля під час польсько-української війни і після загарбання його Польщею, як учасник-інвалід, він отримав від держави значний земельний наділ, гроші і завів велику господарку, яку сам назвав маєтком.

До 1939 року все було добре. Українські селяни працювали на цього міського пана з Варшави. Він із сім'єю тут перебував лише влітку. На осінь і зиму – перебирався у Варшаву, де витрачав гроші на театри, розваги і т.д. На літо знову їхав у свій маєток, де мусив постійно знаходитися управитель. Так людина планувала провести усе життя. Аж тут вибухнула війна, польська держава припинила своє існування, усі життєві плани рухнули. Совети відібрали землю, але не вислали, як інших, у Сибір. Німці землю

повертали фольксдойчерам, але то вже було не те. Українці перестали слухатися. Ось і заговорили вдома «пшеклетий українець», то чули вже дорослі діти і по своєму розправлялися із молодшими українськими сусідами.

Але хто у цьому винен? Хто створив умови для польсько-українського протистояння на західноукраїнських землях у 20–40 роках ХХ ст.? Безперечно – польський уряд Пілсудського та його послідовники. Намагаючись ополаячити Україну, вони заперечували усе українське і насаджували насилля. Усяке насилля викликає протидію.

Польська держава – Друга Річ Посполита впродовж 1922–1939 років сіяла на західноукраїнських землях зло та розбурхувала найнижчі промислові людські поведінки, причому не лише в українців стосовно поляків, а, насамперед, у поляків до українців. Приклад невдалого перетворення варшавського чиновника Жука у великого польського земельного магната в Україні, іменованою ним «кресами всхідніми» та «малопольською», яскраве тому свідчення. Трагедію цієї та інших родин спровокував польський довоєнний уряд у Варшаві, а завершили цю драму його біснуеті послідовники у Лондоні – саме вони чимдуж підштовхували поляків до протистояння з українцями та братовбивства.

Слушні запитання

Ось ще один із відгуків на емоційні виступи Суліміра Жука про

жорстокі розправи українців над поляками. Подивившись відео виступу Суліміра Жука, користувач Lena S залишив відгук: «Маю запитання: коли у 1943 році на Волині спалили і вимордували так багато сіл, чому люди не залишили Гуту Пеняцьку, а залишилися у тому селі?».

Запитання дуже слушне. Якщо очікували біду, то чому їй не запобігли? Це запитання заглиблюється у корінь проблеми та змушує назвати причини так званої волинської різанини. Причин польської історії та політики страшенно бояться – вони волюють концентруватися лише на наслідках і емоціях. Ось чому про справжні причини трагедії не пишуть і уникають їх. А головна причина – це позиція польського емігрантського уряду у Лондоні. Цей уряд планував після війни будувати «Велику Польщу» в Україні та виселяти із Волині й Галичини українців, а завозити туди поляків. Залишення поляками Волині ставило хрест на проєкті «Великої Польщі» в Україні. Тому польський емігрантський уряд у Лондоні під страхом усіляких покарань вимагав будь-що утримувати усі польські осадники на українських землях, бо без них неможливо буде збудувати «Велику Польщу». Ось у чому причина!

А що стосується поляків-фольксдойчерів, то такий статус у перші роки Другої світової війни отримали понад два мільйони громадян Другої Речі Посполитої. Тобто понад два мільйони поля-

ків стали патріотами відразу двох держав – Польщі Юзефа Пілсудського і Німеччини Адольфа Гітлера. І таких немало було й у Гуті Пеняцькій, Гутиську Брідському і польській колонії Хобутиха. Серед тих перевертнів-колаборантів була і родина теперішнього викривача, так званих українських злочинів, Суліміра Жука.

А видають себе за скривджених та мало не святих. «Патріоти», хоч у рамку вставляй, разом з байками про «ренькавічки».

«Ренькавічки», пане Сулімір, то ваша хвора і злобна видумка, а ось порізаних п'яти восьмирічного українця з Жаркова Ярослава Коця, то наша сумна польсько-українська реальність 1943–1944 років. Реальність, у яку ви, пане Сулімір, ваш варшавський татосадник з Гутиська Брідського, вуйко-осадник Керебка із Хобутихи та його син Леопольд, а ваш двоюрідний брат, доклали і власних зусиль. Ви усі щиро вірили у нацистську маячню придурків з польського емігрантського уряду у Лондоні про «Велику Польщу» в Україні, ви усі сіяли ненависть на чужій землі. То на що ви всі розраховували? Чого ви очікували від порізаних навхрест п'ят восьмилітнього Ярослава Коця із села Жарків? А на що гута-пеняцькі придурки сподівалися, вбиваючи українського греко-католицького священика Мартина Балюту у перший день українського Різдва Христового – 7 січня 1944 року?

Далі буде

ПОВЕРТАЄМОСЯ ДО ОПЕРИ

Інсценізація «Євгенія Онегіна» – роману у віршах Олександра Пушкіна й опери Петра Чайковського, – у старовинній залі Гоголівського корпусу привабила, насамперед, слухачів старшого віку. Вільних місць усім не вистачило і викладачі заходили зі стільцями. Це були меломани, які читали й чули

світовий шедевр неодноразово в різних постановках і тому уважно прислухалися до ремарок доцента кафедри слов'янської літератури, компаративістики та перекладу Людмили Гетьман та вокалістів. А вони всі були прекрасними.

Дует Ольги і Тетяни, проспіваний Любов'ю Пархоменко з Інною Мехеденко, переніс нас у дворянську садибу ХІХ століття. Француз Трике (Сергій Арєф'єв) куплетами вітає Тетяну з Днем іменин. Але вона закохується в Євгенія Онегіна. Її лист у виконанні Світлани Подкозьїної прозвучав як сповідь чистої душі, яку цинічно зневажив Онегін – Сергій Гладарьов.

Витончений романтик Ленський став близьким Ярославу Йотці. Тільки в ХІХ столітті звичайну жінку поети любили як ідеал. Ми це відчули разом із тенором у двох аріях.

Розв'язка стала кульмінацією. Любов Пархоменко і Сергій Гладарьов майстерним і піднесеним виконанням дуету Тетяни Ларіної і Євгенія Онегіна нагадали нам про втрачене щастя і викликали шквал вдячних оплесків.

Це була перша спроба експериментального театру старшого викладача кафедри вокально-хорової майстерності Алли Хоменко, і вона виявилася вдалою. Своїх вихованців вітали старші викладачі Валентина Коробка й Валерій Курсон. Ініціативу емоційно підтримав ректор нашого вишу Олександр Самойленко.

Хочеться, щоб у цій залі для таких інсценізацій з'явився і новий кращій інструмент. Щоб повноцінно могли б показати майстерність і концертмейстери Галина Брбюзгіна, Алла Кульбака, Ліна Чмелик і Ольга Сінельнікова.

Надія ОНИЩЕНКО

На фото Ольги Гроздовської лауреати міжнародних конкурсів Любов Пархоменко і Сергій Гладарьов

Неоніла НЕДОСЕКО

Саме таку назву мав захід, який відбувся у фойє літературно-меморіального музею Тараса Шевченка в селі Шевченкове. Науковці заповідника запросили на творчу зустріч черкаську художницю Неонілу Недосеко.

Вона є автором прекрасного гобелену «Доля. Муза», виготовленого на замовлення музею до 175-ї річниці від дня народження Тараса Григоровича Шевченка. Вже понад двадцять п'ять років цей витвір мистецтва зачаровує всіх гостей заповідника – шанувальників творчості Кобзаря.

Народилася Неоніла Петрівна на Волині. Навчалася в училищі декоративно-ужиткового мистецтва імені Івана Труша. Працювала в майстерні текстилю, яка була розташована у Львівському художньому фонді. Там зустріла досвідченого художника-графіка Альберта Недосеко. Їх поєднала творчість. Роботи Альберта Степановича захоплюють експериментаторством: характерним для львівської художньої школи пошуком нових ідей та незвичайних ракурсів. Саме під впливом свого чоловіка Неоніла Петрівна спробувала себе в акварелі та захопилася цією технікою. А згодом почала сама ткати гобелени.

Згодом родина Недосеко переїхала до Черкас. Як же не вистачало їм Львова, який вони так любили, адже знали там кожен куточок! Минуло кілька років, подружжя так само полюбило Черкаси й Черкащину загалом.

Свого сина подружжя назвало Левом, мабуть, на честь найкращого міста своєї молодості, яке подарувало їм одне одного. Не дивно, що син також обрав шлях художника, адже все його дитинство проминуло в майстерні батьків. Він закінчив художньо-технічний коледж, Одеське художнє училище імені Грекова та Національну академію мистецтв України. Лев Недосеко – худож-

«ТУТ І ШЕВЧЕНКО, І КАЛИНОВИЙ ЦВІТ НА ТЕПЛИХ РУКАХ УКРАЇНИ»

ник-живописець, тонкий колорист із чудовим відчуттям форми. Лев має свій цікавий погляд, що додає неповторної своєрідності його пейзажам, портретам, натюрмортам.

Нині Альберт Степанович на заслуженому відпочинку, Неоніла Петрівна викладає живопис на факультеті графічного дизайну Черкаського бізнес-коледжу. Вона сповнена планів та ідей, двадцять чотири години на добу готова малювати, ткати, викладати.

Захід було відкрито, і з великим задоволенням слово надали майстрині, яка детально розповіла про свою роботу над гобеленом. Неодноразово в той час художниця зверталася до «Кобзаря», який надихав і давав можливість іще краще осмислити постать Тараса Шевченка.

Далі слово надали Ользі Малько, художниці з села Моринці, яка з трепетом прочитала для колег власну поезію «Ряст». До участі запросили учнів Шевченківського НВК, які привітали всіх присутніх пісню на слова Зої Ружин «Керелівка». Приєднався до концертної програми і творчий колектив місцевого будинку культури, який зачарував усіх присутніх своїм співом.

Закінчився захід неймовірно теплим спілкуванням працівників заповідника та гостей з майстринею Неонілою Недосеко.

Ось як розповідає про ідею та створення гобелена сама майстриня:

«У 1990 році під час реконструкції музею Т. Шевченка в селі Шев-

ченкове (Керелівка) архітектор Фурсенко С. М. запроєктував у вестибюлі музею на фронтальній стіні розмістити гобелен, який би висвітлював тему дитинства Тараса, пов'язаного з цим краєм, формування його художнього мислення. Цей гобелен мав створювати певний образно-асоціативний настрій, урочисто налаштовувати відвідувачів на огляд експозиції.

Мені було доручено виконати цей гобелен. Поштовхом до визначення ідеї стали три вірші Тараса Шевченка: «Доля», «Муза» і «Слава», які написав він за кілька років до смерті і які були немов підсумком, сповіддю перед самим собою в ставленні до життя і творчості:

*«Ми не лукавили з тобою, ми просто йшли,
У нас нема зерна неправди за собою».*

«Я живу, і надо мною з своєю божою красою

Гориш ти, зоренько моя...»

«... моя доле, дай на себе подивитись,

Дай і пригорнутись,

Під крилом твоїм любенько в холодку заснути...»

В них він звертається до долі як до жінки-богині, як до образу заступниці-матері, як до вищої сили, яка спрямовувала його і надихала.

Вірші дуже схвилювали мене, я зробила багато ескізів, які переглядали разом з Фурсенком С. М., і я прислухалася до його порад. Врешті ескіз знайшов свою «мову» і сформувався в триптих: центральна частина – «Доля, ди-

тинство», права – «Муза, поезія», ліва – «Муза, малярство».

У центрі композиції на весь зріст зображена жінка – Україна із запаленою свічкою в руках, що протягом усього життя Тараса Шевченка освітлювала його шлях. На голові в неї вінок, вище – зоря, вишиті рукава сорочки, які об'єднуються з рушниками, як розкриті крила. На рушниках праворуч і ліворуч оспівані в піснях птахи – соловейко і зозуля як символи кохання й печалі. Внизу композиції маленька фігура дитини, Тарасика в полотняному одязі, який пасе ягнят, обличчям повернутого до жінки-України. Серед елементів композиції село: церква, млини, хати, маєток пана Енгельгардта.

Права частина гобелена зображує древо усної народної поезії і пісні, на вершині якого бандурист, козак Мамай, нижче два соколи – символи чоловічої краси й козацької звитяги, криниця, дубові гілки, а біля коріння дерева – чистий лист паперу з пером як початок його творчості. У композиції вплетена стрічка з текстом української пісні «Ой поїхав з України козак молоденький, ой поїхав на чужину, та там і загинув, свою рідну Україну навіки покинув», що образно перегукується з долею багатьох українців і самого Шевченка. Саме усна народна творчість, пісні, кобзарство, книги, які читав Тарас, і сформували його потяг до поезії.

Ліва частина зображує древо образотворчого мистецтва, ма-

лярства, це – калина. На вершині дерева Богородиця з малям, Юрій Змієборець – з багатьох улюблених ікон українців, що символізують одвічну боротьбу добра зі злом заради світлого – життя людини й правди на Землі. Іконопис, народне ужиткове мистецтво, кераміку (в композиції два глечики), архітектуру (хата), калину, квіти, також обрамляє стрічка зі словами: «Ой, хто горя не знає, та нехай мене спитає...». Тло гобеленів об'єднується нейтральним, сірувато-білим кольором – це квітучі гілки дерев – «...садок вишневий коло хати». Вони не інтенсивні, не контрастні, а покликані м'яко відтінювати головні композиції.

Верх і низ гобеленів підкреслені лініями-площинами, що завершують сюжети, верхні – небо, нижні – земля, в яку врастають корені дерев. Лінія землі декорована орнаментом, що повернутий вниз і символізує (як і в рушниках) потойбічний світ.

Стилістика гобеленів базується на традиційних прийомах народного килимарства, ткацтва: дещо геометризована, площинна, авторськи переосмислена і пов'язана з тематичною специфікою гобелена.

Кольорова гама тепла, домінують вохристі й червоні кольори, що наближають зображення до глядача, а сіре холоднуватє тло віддаляє і дає відчуття повітряного простору.

Гобелен створювався протягом 1990-го (ескізи, картон) і 1991 року (виконання в матеріалі).

Виконувався гобелен на Решетилівській фабриці ім. Клари Цеткін упродовж кількох місяців майстрами, ткачами-виконавцями під наглядом і за участі автора.

Гобелен експонувався в 1991 році на Всеукраїнській виставці, присвяченій козацтву, в Київському Будинку художника та на обласній художній виставці до 30-річчя Черкаської спілки художників в обласному художньому музеї Черкас.

Матеріали: основа – бавовняна кручена нитка, килимова, уток – натуральна овеча вовна».

Людмила МЕТИК,
молодший науковий співробітник
Національного заповідника
«Батьківщина Тараса Шевченка»

Цей номер газети «Культура і життя» був підготовлений до друку заздалегідь, у зв'язку з літніми редакційними канікулами

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем

№ 30 (4809), 27 липня 2018 р.

Свідчення про реєстрацію КВ № 1026 від 26.10.1994 р.

Засновники: Міністерство культури України, редакція газети

Головний редактор: Євген БУКЕТ

Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-62, cultandlife@gmail.com

Видавець: Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор: Андрій ШЕКУН

Адреса видавництва: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-65

Дизайн та верстка: Сергій ЗАДВОРНИЙ

Поліграфічний комбінат: ТОВ «Типографія "Від "А" до "Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40. Тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51

Розповсюдження і реклама:

Тел.: +38 (044) 498-23-64; +38 (097) 111-17-56

Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд. Вміст газети поширюється на умовах ліцензії

© С В У, якщо інше не вказано стосовно конкретного матеріалу.

Передплатна ціна на 2018 р.:

6 місяців – 199,58 грн; 9 місяців – 299,57 грн.

Передплатний індекс: 60969

ISSN 2519-4429

Наклад 5 000

Ціна договірна

© С В У «Культура і життя», 2018

